

UNIVERZA V MARIBORU

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Oddelek za temeljne pedagoške predmete

MAGISTRSKO DELO

Kaja Krajnc

Maribor, 2018

UNIVERZA V MARIBORU

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Oddelek za temeljne pedagoške predmete

Magistrsko delo

**UPORABA FONOMIMIČNE METODE V VRTCU
IN OSNOVNI ŠOLI**

Mentorica:

doc. dr. Bojana Globačnik

Kandidatka:

Kaja Krajnc

Maribor, 2018

Prevajalka:

Lucija Filič, mag. prof. angl. in slov. jezika

Sreča ni v glavi in ne v daljavi,

ne pod palcem skrit zaklad.

Sreča je, ko se delo dobro opravi

in ko imaš nekoga rad.

(Tone Pavček)

Zahvala

Zahvaljujem se svoji mentorici, doc. dr. Bojani Globačnik, za strokovne nasvete, potrpežljivost, hitro odzivnost, usmerjanje in vodenje pri nastajanju magistrske naloge.

Iskrena hvala tudi mojim najbližjim za vse tople in spodbudne besede ter podporo.

Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta

IZJAVA

Podpisana KAJA KRAJNC, rojena 22. 7. 1988, študentka Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, smer INKLUZIJA V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU, izjavljam, da je magistrsko delo z naslovom UPORABA FONOMIMIČNE METODE V VRTCU IN OSNOVNI ŠOLI pri mentorici DOC. DR. BOJANI GLOBAČNIK avtorsko delo.

V magistrskem delu so uporabljeni viri in literatura korektno navedeni; teksti niso prepisani brez navedbe avtorjev.

Maribor, 8. 9. 2018

(podpis študenta-ke)

POVZETEK

V magistrskem delu nas je zanimala uporaba fonomimične metode v vrtcu in osnovni šoli. V teoretičnem delu smo najprej opredelili pismenost in opismenjevanje, nato pa smo se osredotočili na fonomimično metodo. V empiričnem delu smo predstavili rezultate raziskave, ki smo jo izvedli na vzorcu 223 učiteljev razrednega pouka, ki poučujejo v 1. in 2. razredu redne osnovne šole, ter vzgojiteljev v vrtcu v oddelkih drugega starostnega obdobja. Osredotočili smo se na ocene pedagoških delavcev o poznavanju in usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode ter njenem vključevanju v vzgojno-izobraževalno delo. Ugotovili smo, da pedagoški delavci srednje dobro poznajo fonomimično metodo, so jo pa po lastnem mnenju najbolj spoznali ravno izven službe (s samoizobraževanjem, delavnicami ...). Glede na ocene anketiranih smo ugotovili, da so tudi srednje dobro usposobljeni za izvajanje omenjene metode, izrazili pa so visoko stopnja strinjanja s trditvijo, da se želijo usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode. Rezultati raziskave so pokazali, da učitelji razrednega pouka in vzgojitelji fonomimično metodo včasih vključujejo v svoje pedagoško delo. Z vključevanjem fonomimične metode pri otrocih najbolj spodbujajo razvoj artikulacije glasov in slušnega razločevanja, najmanj pa razvoj motorike. Glede na delovno mesto so anketirani ocenili, da učitelji razrednega pouka bolje poznajo fonomimično metodo, so bolje usposobljeni za njeno izvajanje in jo tudi v večji meri vključujejo v vzgojno-izobraževalno delo kot vzgojitelji.

Ključne besede: opismenjevanje, metode opismenjevanja, fonomimična metoda, vrtec, osnovna šola

ABSTRACT

The master's thesis deals with usage of the phonomimic method in kindergarten and elementary school. In the theoretical part we first defined literacy, after that we focused on the phonomimic method. In the empirical part we presented the results of the research, which we conducted on a sample of 223 teachers, who teach the first and second grades of elementary school, and the preschool teachers. We focused on the assessment of pedagogical workers about their knowledge and competence for implementing the phonomimic method and its inclusion in educational work. We have learnt that pedagogical workers were familiar with the phonomimic method, but have been dealing with it mostly outside of their workplace (through self-education, workshops ...). According to the respondents' estimation, we have learnt that they have been quite well equipped for implementing the aforementioned method, but they highly agreed that they have wanted to train or improve their knowledge for carrying it out. The results of the research have shown that sometimes pedagogical workers incorporated the phonomimic method into their pedagogical work. By incorporating the phonomimic method in work with children, the most encouraging were development of voice articulation and hearing distinction, whereas motor skills were the least developed. According to the survey, the respondents estimated that elementary school teachers were more familiar with the phonomimic method and its implementation and were also incorporating it more than preschool teachers.

Keywords: literacy, literacy methods, phonomimic method, kindergarten, elementary school

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	3
2.1 PISMENOST	3
2.2 OPISMENJEVANJE	5
2.2.1 Opredelitev opismenjevanja.....	5
2.2.2 Sodobni pouk opismenjevanja	6
2.2.3 Metode opismenjevanja	7
2.2.4 Postopki začetnega opismenjevanja.....	9
2.3 FONOMIMIČNA METODA	10
2.3.1 Opredelitev fonomimične metode	10
2.3.2 Potek obravnave glasov/črk po fonomimični metodi	12
2.3.3 Fonomimična metoda po posameznih glasovih/črkah	14
3 EMPIRIČNI DEL	31
3.1 NAMEN RAZISKAVE	31
3.2 RAZČLENITEV IN PODROBNA OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA.....	31
3.2.1 Raziskovalna vprašanja	31
3.2.2 Raziskovalne hipoteze	33
3.2.3 Spremenljivke	34
3.3 METODOLOGIJA.....	36
3.3.1 Raziskovalna metoda.....	36
3.3.2 Raziskovalni vzorec	37
3.3.3 Postopki zbiranja podatkov	38
3.3.4 Postopki obdelave podatkov	40
3.4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA.....	41

3.4.1	Ocene učiteljev in vzgojiteljev o poznavanju fonomimične metode.....	41
3.4.2	Ocene učiteljev in vzgojiteljev o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode	43
3.4.3	Ocene učiteljev in vzgojiteljev o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.....	45
3.5	SKLEP.....	49
	LITERATURA.....	52
	PRILOGE	56
	PRILOGA 1: Anketni vprašalnik	56
	PRILOGA 2: Obravnava glasov/črk po fonomimični metodi	59

KAZALO SLIK

Slika 1:	Obiranje jabolk - glas A	15
Slika 2:	Zrela jabolka - glas A.....	16
Slika 4:	Fonomimični znak za A	16
Slika 3:	Fonomimični znak za A	16
Slika 5:	Maja je med - glas M.....	17
Slika 6:	Lačna Metka - glas M.....	17
Slika 8:	Fonomimični znak za M.....	18
Slika 7:	Fonomimični znak za M.....	18
Slika 9:	Balon leti - glas O	19
Slika 10:	Oliver in balon - glas O.....	19
Slika 12:	Fonomimični znak za O	20
Slika 11:	Fonomimični znak za O	20
Slika 13:	Ustavimo konja - glas E.....	21
Slika 14:	Ema na igrišču - glas E	21
Slika 16:	Fonomimični znak za E	22
Slika 15:	Fonomimični znak za E	22
Slika 17:	Vlak - glas U.....	23

Slika 18: Na železniški postaji - glas U	23
Slika 20: Fonomimični znak za U	24
Slika 19: Fonomimični znak za U	24
Slika 21: Pravljica o črki C	26
Slika 22: Hruška - Dežela Črkarija	27
Slika 23: Z - zgodba	28
Slika 24: Pesem o G	29
Slika 25: Pesem o Č	30
Slika 26: Konjiček že hiti - glas I.....	59
Slika 27: Iva šiva - glas I	60
Slika 29: Fonomimični znak za I.....	60
Slika 28: Fonomimični znak za I.....	60
Slika 30: Burja brije - glas V.....	61
Slika 31: Jesen - glas V	61
Slika 33: Fonomimični znak za V	62
Slika 32: Fonomimični znak za V	62
Slika 34: Pismo - glas N.....	63
Slika 35: Nina - glas N	63
Slika 37: Fonomimični znak za N.....	64
Slika 36: Fonomimični znak za N.....	64
Slika 38: Otroci pojejo - glas L	65
Slika 39: Stol - glas L	65
Slika 41: Fonomimični znak za L.....	66
Slika 40: Fonomimični znak za L.....	66
Slika 42: Sova - glas H.....	67
Slika 43: Zimski dan - glas H.....	67
Slika 45: Fonomimični znak za H	68
Slika 44: Fonomimični znak za H	68
Slika 46: Zunaj dežuje - glas J	69
Slika 47: Dežnik - glas J.....	69
Slika 49: Fonomimični znak za J.....	70
Slika 48: Fonomimični znak za J.....	70

Slika 50: Pepelka - glas P	71
Slika 51: Pipa - glas P	71
Slika 53: Fonomimični znak za P	72
Slika 52: Fonomimični znak za P	72
Slika 54: Kovač Tine - glas T	73
Slika 55: Mizar Tone - glas T	73
Slika 57: Fonomimični znak za T	74
Slika 56: Fonomimični znak za T	74
Slika 58: Kača - glas S.....	75
Slika 59: Kolo - glas S.....	75
Slika 61: Fonomimični znak za S	76
Slika 60: Fonomimični znak za S	76
Slika 62: Kokoši - glas Š	77
Slika 63: Na kmetiji - glas Š	77
Slika 65: Fonomimični znak za Š	78
Slika 64: Fonomimični znak za Š	78
Slika 66: Veter piha - glas F.....	79
Slika 67: Rojstni dan - glas F	79
Slika 69: Fonomimični znak za F	80
Slika 68: Fonomimični znak za F	80
Slika 70: Motor - glas R.....	81
Slika 71: Ura - glas R.....	81
Slika 73: Fonomimični znak za R.....	82
Slika 72: Fonomimični znak za R.....	82
Slika 74: Denarnica - glas D	83
Slika 75: Denar - glas D	83
Slika 77: Fonomimični znak za D	84
Slika 76: Fonomimični znak za D	84
Slika 78: Čebela - glas Z.....	85
Slika 79: Zajec in čebela - glas Z	85
Slika 81: Fonomimični znak za Z	86
Slika 80: Fonomimični znak za Z	86

Slika 82: Mizar Žiga - glas Ž	87
Slika 83: Pomlad v sadovnjaku - glas Ž	87
Slika 85: Fonomimični znak za Ž	88
Slika 84: Fonomimični znak za Ž	88
Slika 86: Balon počí - glas B	89
Slika 87: Boben - glas B.....	89
Slika 89: Fonomimični znak za B	90
Slika 88: Fonomimični znak za B	90
Slika 90: Petelin - glas K.....	91
Slika 91: Kljun - glas K.....	91
Slika 93: Fonomimični znak za K	92
Slika 92: Fonomimični znak za K	92
Slika 94: Gos - glas G	93
Slika 95: Pri zdravniku - glas G	93
Slika 97: Fonomimični znak za G.....	94
Slika 96: Fonomimični znak za G.....	94
Slika 98: Zvonček - glas C	95
Slika 99: V cirkusu - glas C	95
Slika 101: Fonomimični znak za C.....	96
Slika 100: Fonomimični znak za C.....	96
Slika 102: Piščanec - glas Č	97
Slika 103: Čevelj - glas Č.....	97
Slika 105: Fonomimični znak za Č.....	98
Slika 104: Fonomimični znak za Č.....	98

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pregled odvisnih zvez med spremenljivkami po raziskovalnih vprašanjih.	36
Tabela 2: Število (f) in strukturni odstotki (f %) pedagoških delavcev glede na delovno mesto.....	37

Tabela 3: Število (f) in strukturni odstotki (f %) pedagoških delavcev glede na delovne izkušnje.	37
Tabela 4: Število (f) in strukturni odstotki (f %) pedagoških delavcev glede na statistično regijo delovnega mesta.	38
Tabela 5: Ranžirna vrsta trditev o poznavanju fonomimične metode.	41
Tabela 6: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o poznavanju fonomimične metode glede na delovno mesto pedagoških delavcev.	42
Tabela 7: Ranžirna vrsta trditev o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode.	43
Tabela 8: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode glede na delovno mesto pedagoških delavcev.	44
Tabela 9: Ranžirna vrsta vključevanja fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.	45
Tabela 10: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo glede na delovno mesto pedagoških delavcev.	46
Tabela 11: Ranžirna vrsta trditev o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.	46
Tabela 12: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo glede na delovno mesto pedagoških delavcev.	48

1 UVOD

Pismenost je pomembna za samostojno življenje vsakega posameznika, saj mu prinaša dostop do informacij. Razvija se dlje časa v procesu opismenjevanja. Golli (1991) razlaga, da priznavajo različne definicije pismenosti tolikšen pomen pri pridobivanju izobrazbe, da jo skoraj enačijo z izobraženostjo, ki človeku omogoča izboljševanje njegovega položaja v svetu. Ropič (2003) navaja, da so v uspešno opismenjevanje zajete štiri komunikacijske dejavnosti, in sicer poslušanje, govorjenje, branje in pisanje. Cilj poučevanja branja in pisanja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, ampak tudi raba pisnega jezika za sporazumevanje, razmišljanje, učenje in razvedrilo (prav tam).

Otroci se ob vstopu v osnovno šolo s pisnim jezikom ne srečajo prvič. Odkrivajo ga že v predšolskem obdobju in spoznavajo njegovo vlogo. Razvoj pismenosti v tem obdobju poteka spontano. Otroci prepoznavajo črke ali besede ob gledanju slikanic, opazovanju različnih napisov, reklam itd.

Otroci so ob vstopu v prvi razred osnovne šole stari od 5 do 6 let, imajo različno predznanje in so tudi različno motivirani za učno delo, zato se veliko učiteljev v prvem razredu sooča z izzivom, kako mlajšim otrokom približati opismenjevanje, ki je izjemno pomembno, a hkrati tudi zelo kompleksno. Poiskati morajo primeren način, kako vse otroke motivirati in jih aktivno vključiti v proces branja in pisanja. Da bi dosegli cilje, učitelji pri opismenjevanju uporabljajo različne metode (Igreč, 2017). Pri metodah začetnega opismenjevanja je pomembno, da učitelj ne uporablja le ene metode, ampak jih glede na značilnosti in potrebe otrok izbira in med seboj kombinira (Golli, 1991). Ena od učinkovitih metod začetnega opismenjevanja je tudi fonomimična metoda.

V magistrski nalogi bomo obravnavali uporabo fonomimične metode v vrtcu in osnovni šoli. V teoretičnem delu bomo najprej opredelili pismenost

in opismenjevanje, opisali metode opismenjevanja, nato pa se podrobneje posvetili fonomimični metodi. V empiričnem delu bomo predstavili rezultate raziskave, ki smo jo s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika izvedli med učitelji razrednega pouka, ki poučujejo v 1. ali 2. razredu redne osnovne šole, in vzgojitelji v vrtcu v oddelkih drugega starostnega obdobja. Zanimalo nas je, kako anketirani pedagoški delavci ocenjujejo svoje poznavanje in usposobljenost za izvajanje fonomimične metode ter vključevanje omenjene metode v vzgojno-izobraževalno delo.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 PISMENOST

V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (2014) je pismenost definirana kot znanje branja in pisanja, pismen pa je tisti, ki zna pisati in brati.

»Pismenost vključuje sposobnost branja, razumevanja in kritičnega razumevanja različnih oblik komuniciranja, vključno z govornim jezikom, tiskanim besedilom in mediji.« (DES, 2011, cit. po Kennedy idr., 2012, str. 40) OECD (2010, cit. po Kennedy idr., 2012, str. 38) pismenost opredeli kot »razumevanje, uporabo in razmišljanje o pisnih besedilih, da bi dosegli svoje cilje, razvili znanje in potencialne ter sodelovali v družbi«. Križaj Ortar in Bešter (1995, 2000) ter Pečjak (2000) (povz. po Grginič, 2005) pravijo, da je preučevanje pismenosti z jezikoslovnega vidika usmerjeno predvsem na strukturo jezika, če pa izhajamo iz komunikacijskega modela opismenjevanja, pa moramo biti pozorni na enakovredno vključevanje vseh štirih komunikacijskih dejavnosti – to so govorjenje, poslušanje, pisanje in branje.

W. H. Teale in E. Sulzby (1988, povz. po Pečjak, 2000) razlagata, da je pismenost dinamičen koncept, saj se definicije pismenosti ločijo glede na čas nastanka in kulturo, v kateri so nastale. Nekdaj je v družbi zadostovalo, da se je človek znal podpisati, danes pa je poleg sposobnosti razumevanja in tvorjenja pisnih jezikovnih oblik velik poudarek na rabi jezika za razmišljanje, komuniciranje in reševanje problemov. Avtorja (prav tam) še dodajata, da zahteva pismenost aktivno udeležbo učenca v procesu razvoja, saj otroci ne postajajo pismeni z opazovanjem odraslih pri posameznih komunikacijskih dejavnostih, ampak le z lastnim poskušanjem v branju, pisanju, govorjenju in poslušanju.

Grosman (2010) izpostavi, da imajo družbe v 21. stoletju vedno večje potrebe po dobri pismenosti, saj je nove potrebe, ki jih prinašata tehnološki razvoj ter vse pogostejše delovanje v več jezikih in

medkulturnih okoliščinah, mogoče rešiti samo z dobrim poznavanjem raznih oblik pismenosti, od osnovnih in digitalnih do zahtevnejših, večjezičnih in medkulturnih pismenosti. Tudi Hočevar in Mažgon (2010) menita, da pismenost ne vključuje zgolj pisanja in branja, ampak še državljansko, večjezično, medkulturno, medijsko pismenost ... Po njunem mnenju (prav tam, str. 6) gre pri pismenosti za »trajno razvijajočo se zmožnost posameznikov, da uporabljajo družbeno dogovorjene sisteme simbolov za sprejemanje, razumevanje, tvorjenje in uporabo besedil za življenje v družini, šoli, na delovnem mestu in v družbi«.

Pečjak (2000) poudarja, da otrokov razvoj pismenosti ob vstopu v formalni proces opismenjevanja ni na stopnji nič. Razvoj pismenosti se prične že pred vstopom v šolo, saj se otroci od rojstva naprej srečujejo z različnimi bralnimi in pisnimi vzorci, ki jim pomagajo pri spoznavanju sveta in jim omogočajo socialno interakcijo z odraslimi. Marjanovič Umek (2010, str. 29) pismenost razume kot »nadaljevanje porajajoče se pismenosti, ki pa ima svoje začetke v zgodnjih socialnih interakcijah med dojenčkom/malčkom ter prvo pomembno osebo in v malčkovem/otrokovem govornem razvoju in je hkrati v veliki meri povezana z okoljem, bogatim s simboli«. Grginič (2005) razlaga, da se v pisni družbi otrok že od zgodnjih let srečuje s pisnim jezikom, znake z napisi vidi na cesti, znane napise prepozna v revijah, izložbah, na oblačilih, prehranskih izdelkih. Dodaja (prav tam), da otrok v vsakdanjih pisnih dogodkih pridobiva znanje o pomenu in oblikah tiska, ob pisnih dejavnostih odraslih pa razvija željo, da se tudi sam udeleži in preizkusi v pismenosti. Nekateri avtorji, kot so Sandvik, van Daal in Ader (2014) ter Baroody in Diamond (2016), se strinjajo, da so otrokove zgodnje izkušnje s pismenostjo in spretnosti, ki jih s temi izkušnjami otrok pridobi, temelj za otrokove kasnejše bralne dosežke.

2.2 OPISMENJEVANJE

2.2.1 Opredelitev opismenjevanja

Grginič (2005, str. 10) razlaga, da pomeni opismenjevati »učiti (poučevati) pisati in brati, opismeniti se pa naučiti se pisati in brati. Termin opismenjevati se povezuje z opismenjevanjem, to je poukom branja in pisanja, opismeniti pa z znanjem branja in pisanja.«

Golli, Grginič in Kozinc (1996, str. 5–6) poudarjajo, da je »opismenjevanje v kulturnem okolju naraven jezikovni pojav, ki se začne v otrokovem sporazumevalnem razvoju neformalno že v zgodnji predšolski dobi, a ga z všolanjem načrtno in sistematično tudi formalno razvijamo. /.../ In če proces opismenjevanja razumemo kot naraven jezikovni razvoj, se moramo zavedati, da gre le za večletno spreminjanje/dopolnjevanje oblike (prenosnika/kanala) v sporazumevalnem razvoju otroka, ko prehaja iz primarnega slušnega sporazumevanja/komunikacije (poslušanja, govorjenja) v drugotno vidno sporazumevanje (branje, pisanje).«

Zrimšek (2003) pa opismenjevanje dojema kot proces, v katerem se posameznik usposobi za branje in pisanje najrazličnejših besedil ter jih zna tudi uporabljati. Temeljna faza tega procesa je začetno opismenjevanje, ki obsega pripravo na branje in pisanje, sistematično obravnavanje in utrjevanje črk ter razvijanje in urjenje tehnike branja in pisanja.

Golli, Grginič in Kozinc (1996, str. 9) začetno opismenjevanje opredeljujejo kot »fazo procesa za pridobivanje funkcionalne pismenosti, ki se neformalno začne v zgodnji predšolski dobi, nadaljuje formalno načrtno in sistematično z všolanjem in zaključi z doseganjem minimalnih standardov, ki se preverjajo z nacionalnim preizkusom«.

Čabraja in Kolarič (2005) navajata, da je pouka opismenjevanja za učitelja zahtevna naloga, saj se ta zaveda, da je končni cilj vsakega posameznika funkcionalna pismenost, ki je pogoj za uspešno delovanje v družbi. Tudi

Grginič (2005) se strinja, da je končni cilj opismenjevanja funkcionalna pismenost. Gre za otrokovo sposobnost, da pridobljeno znanje pismenosti tudi pravilno uporabi v praksi. Avtorica dalje razlaga (prav tam), da je v šoli poleg slovnične pomembno tudi razvijanje pragmatične zmožnosti, ki otroke vodi do funkcionalne pismenosti, torej do uporabe pismenosti za določene namene.

2.2.2 Sodobni pouk opismenjevanja

Zrimšek (2003) navaja naslednja izhodišča sodobnega komunikacijskega pouka opismenjevanja:

- Opismenjevanje je naraven proces.
- Uresničuje se v življenjskih okoliščinah, ki so otrokom blizu, in v funkciji.
- Skladno se razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti.
- Povezuje se prosto in sistematično opismenjevanje.
- Nujno se je zavedati prvotnosti govorenega besedila in strukturnega razlikovanja med ustnim in pisnim sporazumevanjem.
- Spodbujata se produktivni dejavnosti, ob tem pa se zagotavlja individualnost.
- Upošteva se različno predznanje učencev – individualizacija pouka.
- Besede za učenje branja in pisanja so pravopisno kontrolirane, težje besede pa se uvajajo postopoma. Pravopisna pravila se uvajajo le implicitno.
- Učenci umetnostna besedila v glavnem poslušajo, branje pa urijo ob neumetnostnih besedilih.

Številni teoretiki, ki se ukvarjajo z oblikovanjem pouka opismenjevanja, menijo, da k temu cilju vodi celostni pouk (Pečjak, 2000).

Pečjak (prav tam) opiše nekaj osnovnih načel, ki zagotavljajo celostnost pouka opismenjevanja:

- Pouk opismenjevanja moramo oblikovati celostno v povezavi z aktivnostmi iz resničnega življenja otroka, da ta spozna branje in pisanje v funkciji. V bralni pouk torej vključujemo vsebine, ki so otroku izkustveno blizu in s katerimi se dnevno srečuje.
- Pouk opismenjevanja obravnavamo celostno glede na druge jezikovne dejavnosti, kot so poslušanje, govorjenje, pisanje in branje, saj služijo komunikaciji posameznika z drugimi in s samim seboj.
- Pouk opismenjevanja mora biti celosten tudi tako, da spodbuja učence k branju in pisanju umetnostnih in neumetnostnih besedil. Pouk branja in pisanja ne sme biti vezan le na posameznikovo glasno branje iz berila in branje navodil ter na pisanje pripovednih besedil (prostih spisov) in odgovarjanje na vprašanja, saj dobijo tako otroci premalo izkušenj z drugimi oblikami branja in pisanja.

2.2.3 Metode opismenjevanja

»Metoda opismenjevanja označuje pot, način spoznavanja posameznih črk in njim pripadajočih glasov.« (Pečjak, 2010, str. 66)

Golli (1991) metode opismenjevanja razdeli na:

- sintetične,
- analitične,
- analitično-sintetično,
- globalne.

Avtorica (prav tam) predlaga, da se učitelj ne oklepa samo ene od metod, ampak naj jih glede na značilnosti razreda in posameznega otroka izbira in kombinira.

2.2.3.1 Sintetične metode

Črkovalna metoda

Gre za najstarejšo metodo opismenjevanja, ki je bila za otroke precej mučna. Učenci so se morali naučiti imena vseh črk v abecedi. Pri branju se je metoda izkazala kot precej težavna, saj so morali učenci najprej prepoznati posamezne črke in izgovoriti njihova imena, nato pa brez imen črk, temveč samo z glasovi, prebrati besedo. Na podoben, mehanski način so se naučili tudi pisanja, torej ločeno od branja, po vzorcih (Golli, 1991).

Glaskovalna metoda

Ta metoda je zelo olajšala bralni pouk, saj je opustila imena za črke in je učila ob črkah izgovarjati le ustrezen glas. Iz glaskovalne metode so se razvile nove različice, ki so še danes delno uporabne (prav tam):

- *metoda naravnih glasov*: izhaja se iz primerne zgodbe do povedi, v kateri se nahaja glas, ki izraža človekovo razpoloženje, glas živali ali šum. Ugotovili so, da je ta metoda še uspešnejša ob hkratni uporabi *fonografske metode*, za katero je značilno, da je v risbi, ki ponazarja določeno situacijo iz zgodbe, skrita oblika črke. Tak način dela pomaga k zapornitvi črke, ker omogoča asociativno zvezo med glasom v zgodbi in obliko črke;
- *interjekcijska metoda*: za izhodišče ima glas, ki je človeški vzklik v različnih življenjskih situacijah in ob različnih čustvih;
- *fonomimična metoda*: poleg vzklikov in drugih naravnih glasov uporablja tudi mimiko obraza in pantomimo celega telesa;
- *fonetična metoda*: močno poudarja pravilen izgovor posameznih glasov. Osnove te metode so natančno poslušanje, posnemanje učitelja pri izgovoru glasov ter ogledovanje postavitve učiteljevih ust in slik, ki kažejo položaj ust in ustnic pri določenem glas.

2.2.3.2 Analitične metode

Izhajajo iz celote – iz besedila, povedi ali besede. Z analizo celote pride učenec do posameznih delov – glasov/črk. Učitelj pokaže učencem sliko, pod katero zapiše ime osebe, živali ali predmeta. V dani besedi se skrivata nova črka in glas, ki ga učenci istočasno pridobivajo. Nova črka lahko tudi barvno izstopa. Učenci nato pišejo besedo in berejo podobne besede z novo črko (in glasom). Ta metoda je težja in za nekatere lahko tudi neuspešna (Pečjak, 2010).

2.2.3.3 Analitično-sintetična metoda

Je pri nas najpogosteje uporabljena metoda pri opismenjevanju. Poudarja, da je pri delu nujna kombinacija analize in sinteze. Po slušni analizi besede in po ugotovljenem glasu učenci iščejo glas še v drugih besedah. Novi glas lahko obravnavajo še po fonetični in interjekcijski metodi ali po metodi naravnih glasov. Nato učenci spoznajo črko za ta glas (Golli, 1991).

2.2.3.4 Globalne metode

Bistvo teh metod je, da učenci takoj berejo nerazčlenjene celote (besede, povedi, kratka besedila) in jih dalj časa ne analizirajo na glasove in črke. Učitelj ne vodi procesa razčlenjevanja celot, učenci po določenem času sami ugotovijo ponavljanje enakih znakov ob enakih glasovih v besedah (Golli, 1991).

2.2.4 Postopki začetnega opismenjevanja

»Postopek opismenjevanja pove, v kakšnem vrstnem redu in s kakšnim tempom učitelj obravnava črke.« (Pečjak, 2010, str. 68)

Avtorica (prav tam) loči tri postopke pri opismenjevanju. To so monografski, postopek skupine črk in kompleksni.

- **Monografski postopek:** učitelj posamezne črke/glasove obravnava drugo za drugo po vnaprej določenem vrstnem redu, in sicer od lažjih k težjim in od pogosteje rabljenih črk do manj pogosto rabljenih.
- **Postopek skupine črk:** učitelj izbere določeno skupino črk, ki jih nato učenci spoznajo in utrjujejo naenkrat.
- **Kompleksni postopek:** učitelj pokaže učencem vse črke naenkrat, vsak učenec pa se jih uči po lastni izbiri brez vnaprej predpisanega vrstnega reda.

2.3 FONOMIMIČNA METODA

2.3.1 Opredelitev fonomimične metode

V predšolskem času in tudi v prvih letih šolanja otroci pri igrah radi uporabljajo onomatopoijo, in sicer posnemajo šume, zvoke, oglašanje tistega, kar je predmet njihove igre. Ob tem najpogosteje izgovarjajo skupine glasov in urijo artikulacijo, poslušanje ter diskriminacijo glasov. Pri otrocih igre z besedami večkrat prerastejo v rimanje besed in tvorbo verzov, vodene igre s povedmi pa v razne vrste pripovedovanja, od izmišljanja in dopolnjevanja zgodb do ugank (Fajfar, 1996). Vse to lahko uporabimo tudi pri fonomimični metodi opismenjevanja.

Igrec (2017) poudarja, da zajema fonomimična metoda več posameznikovih čutov hkrati, in sicer sluh, vid, tip ter gib, saj vsak glas, ki ga izgovorimo in slišimo, pokažemo tudi z gibom oziroma dotikom. Na ta način si otroci določen glas lažje zapomnijo, saj ga pokažejo na različne načine.

Cilj fonomimične metode je pridobiti slikovno-glasovne asociacije z gibom in mimiko obraza oziroma fonološko zavedanje glasov ob slikah s pomočjo gibov (Fajfar, 1996).

Fonomimična metoda ponuja drugačen pristop, vključenih je več senzornih poti, zato je njen učinek večji (Premrl, 2016). Avtorica (prav tam,

str. 1155) dodaja, da »po fonomimični metodi otrok sočasno spoznava glas/črko multisenzorno: s sliko, zvokom, tipom in gibom. Gibi, ki se uporabljajo pri posameznem glasu/črki, so vzeti iz oblik predmetov, ki spominjajo na črko, ali iz giba, ki spominja na zvok. Gibe spremlja poudarjena mimika na obrazu in izgovarjava prikazanega glasu.«

Oder (2016) razlaga, da pri fonomimični metodi izhajamo iz celote. Pri obravnavi črke učencem najprej predstavimo zgodbo ali pa deklamiramo/zapojemo pesem. Učenci nato poskušajo iz zgodbe izluščiti obravnavani glas. Črko otroku predstavimo z mimiko, vzklikom, jo podkrepimo s pantomimo. Metoda je primerna za različne skupine učencev, ker je pristop multisenzoren.

Golli (1991, str. 16–17) pove o fonomimični metodi naslednje:

Fonomimična metoda uporablja ob vzklikih ali drugih naravnih glasovih tudi mimiko obraza in pantomimiko celega telesa. Uspešnejša je pri obravnavi samoglasnikov, ko lahko čustvo sproži ob glasu tudi ustrezne gibe. Npr. ob glasu o iz zgodbe o balončku dvignejo zaokrožene roke, ki pa obenem dajo obliko črke o. To metodo s pridom uporabljajo pri gluhih, ker je zanje ta gib vidnejši, in tudi pri duševno manj razvitih otrocih, ki potrebujejo več asociativnih zvez, da bi se spomnili glasu in oblike črke. Če pa hoče učitelj tako pridobiti vse glasove, postane metoda šablonska, učenci pa si morajo poleg glasu in črke zapomniti še spremljajoče gibe.

Pri fonomimični metodi ima vsak glas svoj gib, kretnjo, pesem, sliko. Otrokom to pomeni zabavno igro, na ta način pa zakorakajo v svet branja na preprost in nestresen način. Gibi so otroku v pomoč toliko časa, dokler jih potrebuje (Oder, 2016).

Premrl (2016) navaja naslednje prednosti uporabe fonomimične metode:

- učenec spozna črke multisenzorno (s sliko, zvokom, tipom in gibom);
- elementi fonomimične metode predstavljajo miselno oporo za učence, ki počasneje usvajajo znanje, in tiste, ki si težje zapomnijo obliko črk;
- ozaveščene glasove se utrjuje z didaktičnimi igrami;
- učenec obravnava glas prepozna v zgodbi;
- učencem je ta metoda blizu, saj temelji na ugotovitvah, da otroci pri svojih igrah uporabljajo onomatopoijo.

Igrec (2017) razlaga, da se fonomimične metode poslužujejo predvsem v osnovnih šolah s prilagojenim programom, vendar pa jo lahko uporabljajo tudi vzgojitelji in učitelji v rednih oddelkih pri razvijanju glasov in jezikovnih spretnosti ter pri začetnem učenju branja in pisanja.

2.3.2 Potek obravnave glasov/črk po fonomimični metodi

Oder (2016) razlaga, da začne učno uro s pesmijo ali zgodbo o črki, nato pa predstavi gib za črko in izgovori pripadajoči glas. Črko zapiše na tablo, učenci pa ob tem rišejo črko po zraku, hrbtu sošolca, pesku, jo izdelajo iz plastelina itd. Veliko tiskano črko napišejo v zvezek (list A4) in jo večkrat prevlečejo z barvicami – tako nastane prava mavrična črka.

Primer obravnave črke/glasu A (Oder, 2016)

Avtorica (prav tam) si izmisli zgodbo o učencu, ki je nabiral jabolka za svojo sošolko, pri čemer vplete imena otrok iz razreda, da je zgodba zanimivejša. V zgodbo vplete tudi dvojno lestev, ki bo učence spomnila na obliko obravnavane črke.

Učenci z dlanmi oblikujejo fonomimični znak za črko A. Učiteljica jim predstavi pesem:

»AAA,
FANT OBIRA JABOLKA,
SOŠOLKA Z NJIMI SE SLADKA.«
(Oder, 2016, str. 2)

Ko se učenci seznanijo še z zapisom črke A, v zvezek narišejo »mavrično« črko, zraven pa lahko prilepijo še iz revij izrezane sličice stvari, ki se začnejo z A.

Nato sledijo vaje za slušno diskriminacijo. Učenci iščejo čim več besed, ki se začnejo/končajo na A. Nekaj besed zapišejo tudi v zvezke.

Podobno uporablja fonomimično metodo pri spoznavanju črk Igrec (2017). Avtorica (prav tam) razlaga, da si pred obravnavo določenega glasu učenci ogledajo ilustracijo in prisluhnejo pesmi ali kratki zgodbi o obravnavanem glasu, v uvodu pa lahko tudi zapojejo kakšno tematsko pesem ali pa se učencem zastavi uganko o obravnavanem glasu. Sledi igra, in sicer gibanje ter oglašanje z ustrezno onomatopijo. Pri tem avtorica poudarja, da je treba učence spodbujati, da nas posnemajo, saj na tak način povezujemo gibanje in govor, učenci pa tako spoznavajo črke z različnimi čuti. Učenci ob tem naštevajo besede, ki se pričnejo na obravnavani glas, zraven pa kažejo ustrezen gib. Nato spoznajo grafični zapis obravnavanega glasu; najprej ga zapišejo z gibi po zraku, kasneje še na večji format. Ob zapisani črki iščejo in rišejo besede, ki se začnejo na isti glas. Učenci z več predznanja pa lahko narisane predmete zapišejo še z besedami. Ko učenci spoznajo že več črk oziroma glasov, se z njimi igrajo različne igre, ki potekajo v parih ali skupinah.

Premrl (2014, 2016) pa opismenjevanje po fonomimični metodi obravnava s pomočjo multimedijskega gradiva. Zasnovala je 25 risank za posamezni glas – črko slovenske abecede. Vsaka risanka vključuje zgodbo o obravnavanem glasu, lik, ki v zgodbi nakaže gib, ter simbol za glas (črko).

Opismenjevanje s pomočjo multimedijskega gradiva poteka po naslednjih korakih (prav tam):

- ogled in pogovor o uvodni sliki, ki se navezuje na kasnejšo obravnavo glasu;
- ogled risanke o obravnavanem glasu;
- določitev giba za obravnavani glas;
- didaktična igra z onomatopoijo;
- prikaz zapisa in oblikovanje črke z različnimi materiali;
- vaje zapisa obravnavane črke na neomejeni površini;
- zapis črke na omejeni podlagi in določanje položaja obravnavanega glasu v besedi;
- vaje branja;
- zapis črke v zvezek s prikazom priporočljive smeri pisanja;
- zaključek obravnave črke.

2.3.3 Fonomimična metoda po posameznih glasovih/črkah

V slovenščini je zelo malo literature o obravnavi glasov/črk slovenske abecede po fonomimični metodi. V nadaljevanju smo zbrali in združili pristopa opismenjevanja po fonomimični metodi, ki so jih opredelili Fajfar (1996) ter Jeršan Kojek in Škof Pavlinec (2008).

Fajfar (prav tam) pri obravnavi posameznih glasov/črk po fonomimični metodi najprej predstavi pesem, ki se nanaša na obravnavani glas, in ilustracijo pesmi, nato pa še ilustracijo fonomimičnega znaka za obravnavani glas, h kateri doda še opis izvedbe fonomimičnega znaka. Opiše tudi pravilno izgovarjavo glasov. Jeršan Kojek in Škof Pavlinec (2008) pa predstavita kratko zgodbo o obravnavanem glasu/črki, ilustracijo zgodbe in ilustracijo fonomimičnega znaka. Izpostaviti velja, da omenjeni avtorji ne navajajo enakih fonomimičnih znakov za posamezne glasove/črke.

Predstavljamo obravnavo glasov/črk A, M, O, E in U. Ostale navajamo v prilogi magistrskega dela.

A

Slika 1: Obiranje jabolk - glas A (Fajfar, 1996)

»Anka stoji na lestvi in obira zrela jabolka.

A, A, A, so zrela jabolka.

Anka vsa vesela, na lestvi jih obira.

A, A, A, so zrela jabolka.«

(Fajfar, 1996, str. 27)

Slika 2: Zrela jabolka - glas A (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Jabolka so zrela. Ana in Andrej pomagata očetu obirati jablano. Jablana je visoka. Oče je prinesel lestev. Ana in Andrej nosita košare, polne zdravih jabolk.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 13)

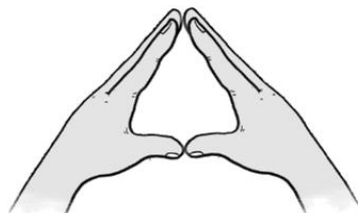

Slika 4: Fonomimični znak za A (Fajfar, 1996)

»Z dotikom konic prstov obeh rok pokažemo obliko A – lestve v višini prsi. Omenimo lestev.« (Fajfar, 1996, str. 27)

Izgovor glasu A

»Izgovarjamo ga s široko odprtimi usti. Jezik pomaknemo iz njegove nevtralne lege malo nazaj in rahlo izbočimo njegov hrbet. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata.« (Fajfar, 1996, str. 15)

Slika 3: Fonomimični znak za A (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

M

Slika 5: Maja je med - glas M (Fajfar, 1996)

»Maja rada je med. Med je sladek.

M..., M..., M...

**Med čebela je nabrala,
da se Maja bo sladkala:**

M..., M..., M...«

(Fajfar, 1996, str. 34)

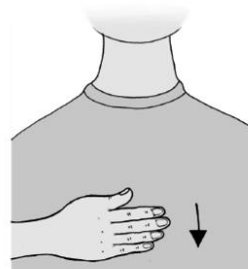
Slika 6: Lačna Metka - glas M (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Metka je bila lačna. Mama ji je namazala kos kruha z marmelado. Mmm, kako je dobro!« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 16)

Slika 8: Fonomimični znak za M (Fajfar, 1996)

»Z dlanjo ene roke se pogladimo po prsih (naravna kretnja, ki pomeni, da je nekaj dobro, okusno).« (Fajfar, 1996, str. 34)

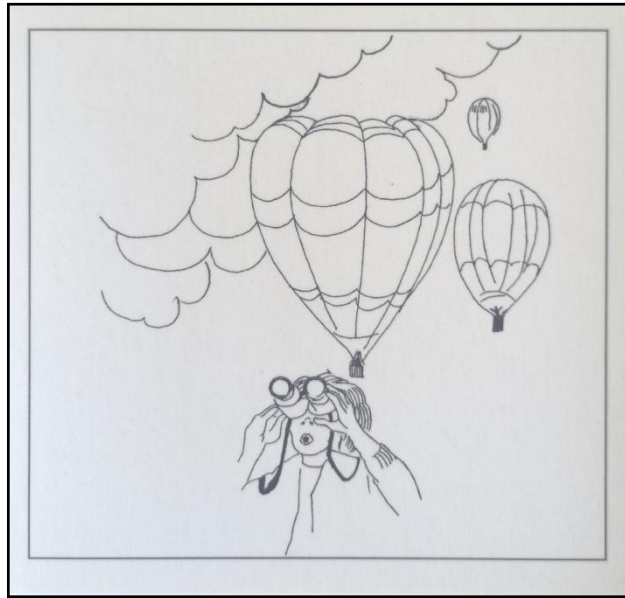
Slika 7: Fonomimični znak za M (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu M

»Glas M izrekamo na enak način kakor P in B, le da pri nosniku usmerimo izdišni zrak zadaj skozi nos. Ustnici sta stisnjeni, vendar ne tako močno kot pri P. Jezik leži v nevtralni legi. Mehko nebo visi in prepušča zračni tok skozi nos. Pritisk izdišnega zraka je slabši kot pri zapornikih. Glasilki nihata. Glas M je zveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 17)

O

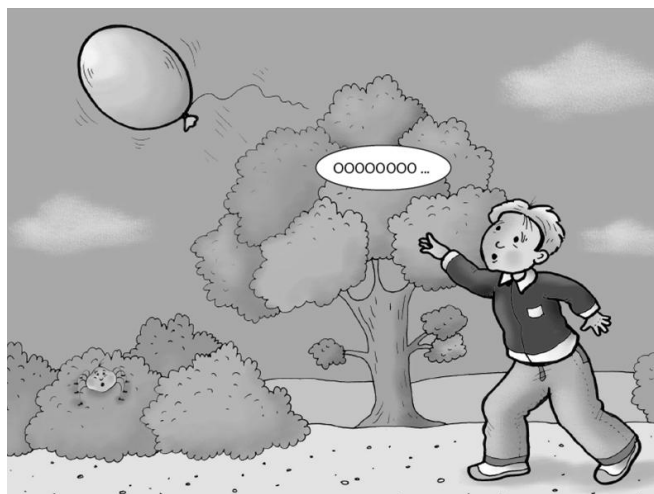

Slika 9: Balon leti - glas O (Fajfar, 1996)

»Po zraku letijo pisani baloni.

**O, O, O, balon leti v nebo.
Dvigne k soncu se v višine,
tak polet prehitro mine.
O, O, O, balon leti v nebo.«**

(Fajfar, 1996, str. 25)

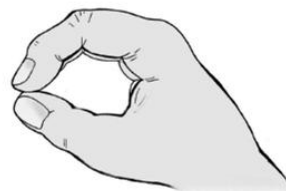
Slika 10: Oliver in balon - glas O (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Oliver se je igral z balonom. Za trenutek ga je spustil in balon je poletel visoko v nebo. Oliver je bil žalosten.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 19)

Slika 12: Fonomimični znak za O (Fajfar, 1996)

»S stikom palca in kazalca ene roke pokažemo okroglo obliko v višini prsi.« (Fajfar, 1996, str. 25)

Slika 11: Fonomimični znak za O (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu O

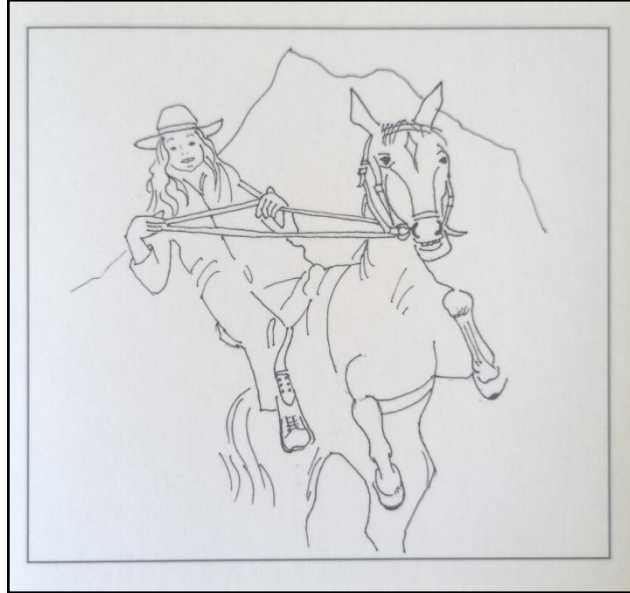
Široki O

»Izgovarjamo ga z rahlo zaokroženima ustnicama. Zadnji del jezika rahlo dvignemo proti mehkeemu nebu (roka, kosa, oče). Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata.« (Fajfar, 1996, str. 14)

Ozki O

»Izgovarjamo ga z močno zaokroženima ustnicama. Zadnji del jezika je dvignjen proti mehkeemu nebu (bos, pot). Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata.« (prav tam)

E

Slika 13: Ustavimo konja - glas E (Fajfar, 1996)

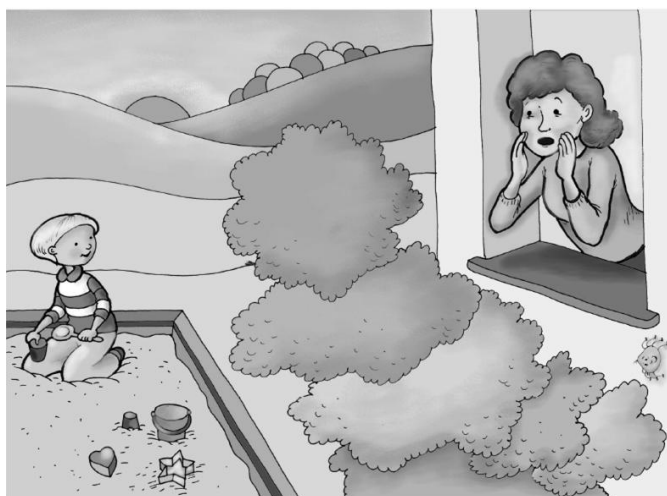
»Konja ustavimo, ko pridemo domov.

E, E, E, konjički zdaj stoje.

**Daleč smo se popeljali
na Gorenjsko in nazaj.**

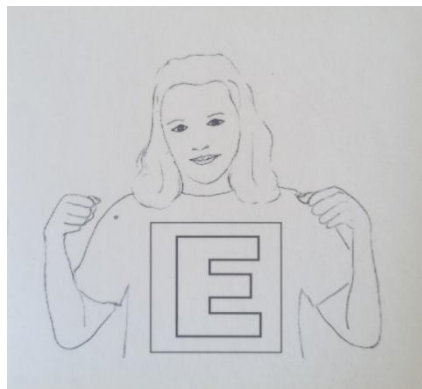
E, E, E, konec vožnje je.«

(Fajfar, 1996, str. 24)

Slika 14: Ema na igrišču - glas E (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Ema se je igrala na igrišču. Sonce je zašlo in mama je Emo poklicala: 'Ema, pridi domov!« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 22)

Slika 16: Fonomimični znak za E (Fajfar, 1996)

»Eno ali obe roki potegnemo nazaj v višini prsi (ustavimo konja).« (Fajfar, 1996, str. 24)

Slika 15: Fonomimični znak za E (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu E

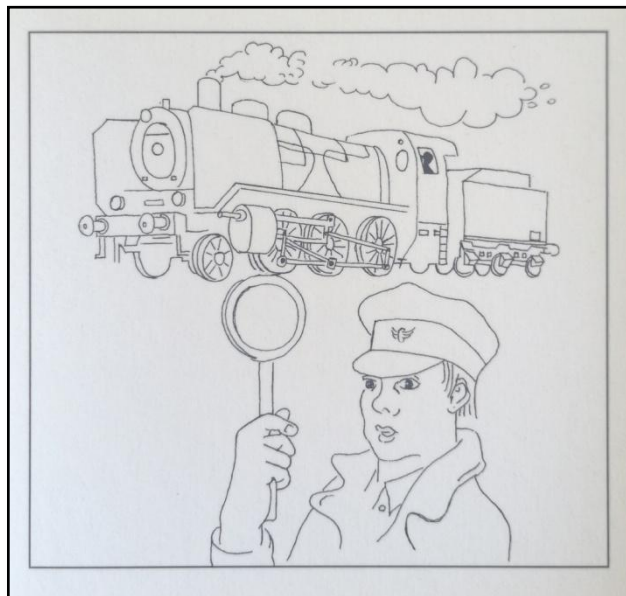
Ozki E

»Izgovarjamo ga podobno kakor I, le da ustnici nimata tako podolgovate špranje, imata pa manj ostre kote. Ustnici nista tako močno pritegnjeni k zobem kakor pri I. Prednji del jezika je malo manj dvignjen (les, pet).« (Fajfar, 1996, str. 14)

Široki E

»Izgovarjamo ga bolj z odprtimi usti kot ozki E. Prednji del jezika je še manj dvignjen. Špranja je manjša z manj ostrimi koti. Ustnic ne pritegnemo močno k zobem. Konica jezika je na spodnjih sekalcih. Stranska robova jezika se naslanjata na kočnike. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata (peta, metla).« (prav tam)

U

Slika 17: Vlak - glas U (Fajfar, 1996)

»Vlak zapiska, ko vozi mimo postaje. Prometnik dvigne roko.

U, U, U, vlak je tu.

**Vlak takrat s postaje švigne,
ko prometnik roko dvigne.**

U, U, U, vlak je tu.«

(Fajfar, 1996, str. 26)

Slika 18: Na železniški postaji - glas U (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Na železniško postajo je pripeljal vlak. Potniki so izstopali in vstopali. Sprevodnik je zapiskal. Vlak se je začel počasi premikati.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 25)

Slika 20: Fonomimični znak za U (Fajfar, 1996)

»S palcem in kazalcem ene roke pokažemo obliko dimnika lokomotive oziroma črke U in roko pomaknemo navzgor.« (Fajfar, 1996, str. 26)

Izgovor glasu U

»Izgovarjamo ga z zelo zaokroženima in izbočenima ustnicama. Zadnji del jezika dvignemo k mehkeemu nebu (kruh, pusti). Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata.« (Fajfar, 1996, str. 14)

Slika 19: Fonomimični znak za U (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Vzgojitelji, učitelji, specialni in inkluzivni pedagogi, ki uporabljajo fonomimično metodo, iščejo in zbirajo, ne nazadnje pa tudi sami ustvarjajo, različna gradiva in pripomočke za obravnavo glasov, in sicer pesmi, zgodbe, ilustracije zgodb ...

Podajamo nekaj primerov zgodb in pesmi, ki jih lahko uporabimo pri obravnavi glasov/črk po fonomimični metodi.

➤ **Eva Škofič Maurer: Črkolada**

Pravljica o črki C

Podkev, o kateri vam bom povedala zgodbo, se je rodila sredi gorske vasice. Pravzaprav se ni rodila, temveč jo je naredil kovač Miha.

Na začetku je bila navaden kos železa, ki je ležal v zaboju med drugimi kosi železa. Nekega dne pa ga je Miha prijel s kleščami in ga položil v ogenj. Vročina je bila tako prijetna, čisto mehak je postajal in kar zardel je od užitka. Tedaj pa so ga klešče spet dvignile in položile na tnilo. Miha je začel tolči po njem s kladivom in ga zvijati. No, to pa ni bilo preveč prijetno. A kmalu si je lahko spet odpočil v ognju. Vendar ne za dolgo. Ko je zažarel, ga je Miha spet položil na tnilo in udarjal po njem, da so iskre kar letele. Spet je šel v ogenj in pod kladivo, pa v ogenj in pod kladivo, sem in tja, toliko časa, dokler ni postal lepo polkrožen in je žarel kot lunin krajec. Tedaj pa ga je Miha naenkrat potopil v ledeno mrzlo vodo. »Tssssss,« je zacvrčalo in v trenutku se je ohladil. Podkev je bila narejena.

Začutila je neverjetno moč, saj je bila prekaljena. Že naslednji dan so z njo obuli sprednjo nogo Šimeljna, belega konja. Dobro mu je rabila in ga varovala pred poškodbami.

Nekega dne pa je začutila podobno, kot začutimo mi, kadar se nam maje zob. Eden od žebļjev, s katerim se je držala konjskega kopita, je popustil in jo mahnil po svoje. Kmalu za njim sta mu sledila še drugi in tretji. In na koncu se je za kopito držala z enim samim žebļjem. Šimelj je začel šepati,

saj je bilo neudobno hoditi z napol sezuto podkvijo. Naslednjega dne pa je odskočil še zadnji žebelj in skupaj z njim je odskočila tudi podkev.

Znašla se je sama sredi ceste. Spredaj nič in zadaj nič. Tako jo je našla ženica. Odnese jo je domov in pritrdila na vrata, za srečo.

Kako drugačen je bil pogled takole od zgoraj. Prej je podkev videla le približujoča se tla, kadar je konj hodil, ali slamo, kadar je počival v hlevu. Zdaj pa je videla travo, sonce, ljudi, oh, koliko stvari se je dogajalo. Toliko, da jo je začelo kar razganjati od radovednosti, kaj vse bi še lahko videla in kolikšen je svet v resnici. Z žabljem, ki jo je pritrdjeval na vrata, se je dogovorila, da jo spusti, in odpravila se je na pot. Prepotovala je svet po dolgem in počez, imela je dovolj časa, saj je življenje prekaljenih dolgo, veliko vzdržijo in se ničesar ne bojijo.

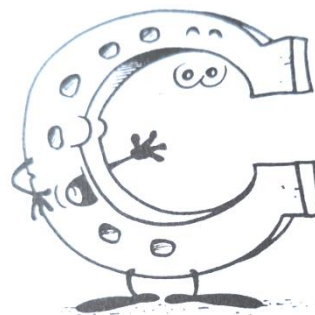
Vendar se je svet spreminjal – čedalje manj je bilo miru in čedalje več čudnih škatel, ki so zamenjale prijazne konje. Podkvi to ni bilo všeč.

V eni od knjig je poiskala vhod v svet črk in vstopila. Črke so jo sprejele za svojo in postala je črka C. Kadar jih je česa strah, jo obiščejo. V primerjavi s tem, kaj vse je preživela podkev, se jim njihovi strahovi zazdijo majhni.

Vendar jih podkev, zdaj črka C, nikoli ne podcenjuje. Ve, kako hudo je, če te je strah. Črke pa so vsakič, ko strah premagajo, močnejše.

Je tudi vas kdaj strah? Najboljše, da si poiščete svojo podkev in kadar vas bo zgrabil strah, mu jo pomolite pod nos. Boste videli, kako jo bo pocvirnal.

(Škofič Maurer, 2000, str. 12–15)

Slika 21: Pravljica o črki C (Škofič Maurer, 2000)

➤ **Ljubica Rijavec: Dežela Črkarija**

H

»H, h, h, h,« se je smejala črka H, ko je slišala, kako je hrček prosil svojo mamo: »Mama, hrček hi bruško!«

»H, h, h, h,« se je še vedno zvijala od smeha, ko je to pripovedovala svojim prijateljicam.

Ha, ha, ha

in he, he, he,

hi, hi, hi in

ho, ho, ho, hu, hu, hu – so pokale od smeha in se tiščale za trebuščke.

Uh, pa je zares »hecna«, so si mislile črke. V njeni družbi je vedno polno hihitanja, krohotanja, hahljanja, smeha in nasploh humorja. Zna se šaliti.

Haj, hej, hoj so se pozdravljale med seboj. Hura so vpile, halo se klicale, hop, hop, hop so skakale, da so se hiške tresle in zganjale tak hrup, da se je sosed Miha pritožil sosedi Heleni, ta pa Hildi, Hijacinti in Hani.

Kot muha so potem tiho in v strahu odhitele v hosto za hišami. Sedle so pod hrast na trhel hlod, porasel z mahom, obrnile vasi hrbet in nadaljevale z zabavo.

Posnemale so hrošča, hrčka, hobotnico. Igrale na harmoniko, pele himno, jedle rahel kruhek s hruškovo marmelado, brale horoskop in se do solz nasmejale. (Odlomek)

(Rijavec, 1994, str. 66–67)

Slika 22: Hruška - Dežela Črkarija (Rijavec, 1994)

➤ Polonca Kovač: Zgodbe od A do Ž

Z – zgodba

Zajec Zek Zelenko je imel zelo rad zeleno barvo, zato je jedel le zelene reči: zeleno travo, zelje, zelenjavo. Zmeraj je vzdihoval, da bi bil tudi on zelo rad zelen. Nekoč je zajtrkoval v zelniku in naletel na zelenca.

»Joj! Zelena zver!« je zavpil.

Zelenec je bil zelo bojazljiv in je zzzzk zdrknil proč. Tekel je proti zelnati glavi, zajec pa – hop, hop, hop – za njim. Zelenec je zavil okoli zelnate glave. Zajec pa za njim. Zelenec je tekel nazaj levo do zvončnic. Zajec pa za njim. Zelenec je zagledal zajčev grozni gobček tik za zvončnicami.

»To je zoprno!« je zavpil in še hitreje zdrknil proč. Zajec pa ne bodi len, za njim. Zelenec je imel v zemlji zavetje in je zlezel vanj. Zajec je zagledal luknjico in zavzdihnil:

»Zdaj pa imam! Nikoli ne bom izvedel, zakaj je on zelen, jaz pa ne!«

(Kovač, 1993, str. 10–11)

Slika 23: Z - zgodba (Kovač, 1993)

➤ **Oton Župančič: *Abeceda na polju in v gozdu***

»**B** to je breza; kot da je stopila
iz mračnega gozda listnata vila.« (Župančič, 2014, str. 2)

»**Č** je čebela – na cvetke brenči,
sredi pomladi za božič skrbi.« (prav tam, str. 4)

»**V** je vijolica, ljubica maja –
le se nam skrivaj, saj vonj te izdaja!« (prav tam, str. 23)

Slika 24: Pesem o G (Župančič, 2014)

➤ **Niko Grafenauer: Abeceda**

»**B** je pravi zgled orjaka:
z dvema bobnoma koraka!
Na trebuhu ju prenaša
in z obema se oglašā.«
(Grafenauer, 1977, str. 3)

»**O** ima široka usta –
dom za vsakršen bonbon.
Če pa poje, vam pohrusta
za priboljšek še kak zvon!«
(prav tam, str. 31)

»Kakšna čapljasta lastnost!
I na eni nogi ždi!
Ena sama tenka kost
kvišku ga drži.«
(prav tam, str. 19)

»Če bi kdaj z avtomobili
v tak ovinkast **S** zavili,
bi od straha še kolesa
cvilila nam skozi ušesa.«
(prav tam, str. 37)

Slika 25: Pesem o Č (Grafenauer, 1977)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN RAZISKAVE

V empiričnem delu magistrske naloge smo na vzorcu učiteljev razrednega pouka in vzgojiteljev v vrtcu preučevali:

- poznavanje fonomimične metode;
- usposobljenost za izvajanje fonomimične metode;
- željo po izpopolnjevanju znanja za izvajanje fonomimične metode;
- vključevanje fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.

3.2 RAZČLENITEV IN PODROBNA OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

3.2.1 Raziskovalna vprašanja

Raziskovalna vprašanja, oblikovana glede na cilje raziskave, smo zaradi boljše preglednosti razvrstili v tri sklope (A, B, C).

Pri vsakem raziskovalnem vprašanju nas je zanimal obstoj razlik glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

A) VPRAŠANJA, VEZANA NA OCENE UČITELJEV IN VZGOJITELJEV O POZNAVANJU FONOMIMIČNE METODE

1. Ali učitelji in vzgojitelji še nikoli niso slišali za fonomimično metodo?

1.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

2. Ali so učitelji in vzgojitelji že slišali za fonomimično metodo, vendar je ne poznajo dobro?

2.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

3. Ali učitelji in vzgojitelji dobro poznajo fonomimično metodo?

3.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

4. Ali so učitelji in vzgojitelji fonomimično metodo spoznali v času formalnega izobraževanja (študij)?

4.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

5. Ali so učitelji in vzgojitelji fonomimično metodo spoznali na stalnih strokovnih spopolnjevanjih?

5.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

6. Ali so učitelji in vzgojitelji fonomimično metodo spoznali na delovnem mestu (z njo so jih seznanili sodelavci)?

6.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

7. Ali so učitelji in vzgojitelji fonomimično metodo spoznali izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...)?

7.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

B) VPRAŠANJA, VEZANA NA OCENE UČITELJEV IN VZGOJITELJEV O USPOSOBLJENOSTI ZA IZVAJANJE FONOMIMIČNE METODE

8. Ali so učitelji in vzgojitelji dobro usposobljeni za izvajanje fonomimične metode?

8.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

9. Ali so se učitelji in vzgojitelji usposobili za izvajanje fonomimične metode v času formalnega izobraževanja (študij)?

9.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

10. Ali so se učitelji in vzgojitelji usposobili za izvajanje fonomimične metode na stalnih strokovnih spopolnjevanjih?

10.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

11. Ali so se učitelji in vzgojitelji usposobili za izvajanje fonomimične metode na delovnem mestu?

11.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

12. Ali so se učitelji in vzgojitelji usposobili za izvajanje fonomimične metode izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...)?

12.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

13. Ali se želijo učitelji in vzgojitelji usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode?

13.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

**C) VPRAŠANJA, VEZANA NA OCENE UČITELJEV IN VZGOJITELJEV
O VKLJUČEVANJU FONOMIMIČNE METODE V VZGOJNO-
IZOBRAŽEVALNO DELO**

14. V kolikšni meri vključujejo učitelji in vzgojitelji fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo?

14.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

15. Kaj učitelji in vzgojitelji z vključevanjem fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo spodbujajo pri otrocih?

15.1 Ali obstajajo razlike v odgovorih glede na delovno mesto?

3.2.2 Raziskovalne hipoteze

Hipoteze smo izrazili implicitno v obliki raziskovalnih vprašanj o odvisnih zvezah ali razlikah.

3.2.3 Spremenljivke

3.2.3.1 Seznam spremenljivk

NEODVISNE SPREMENLJIVKE:

1. Delovno mesto.
2. Delovne izkušnje.
3. Statistična regija delovnega mesta.

ODVISNE SPREMENLJIVKE:

4. Pedagoški delavci še niso slišali za fonomimično metodo.
5. Pedagoški delavci so že slišali za fonomimično metodo, a je ne poznajo dobro.
6. Dobro poznavanje fonomimične metode.
7. Spoznavanje fonomimične metode v času formalnega izobraževanja.
8. Spoznavanje fonomimične metode na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.
9. Spoznavanje fonomimične metode na delovnem mestu.
10. Spoznavanje fonomimične metode izven službe.
11. Dobra usposobljenost za izvajanje fonomimične metode.
12. Razvoj usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode v času formalnega izobraževanja.
13. Razvoj usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.
14. Razvoj usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode na delovnem mestu.

15. Razvoj usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode izven službe.
16. Želja po izpopolnjevanju znanja za izvajanje fonomimične metode.
17. Vključevanje fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.
18. Spodbujanje razvoja:
  - 18.1 pozornosti in koncentracije,
  - 18.2 poslušanja,
  - 18.3 artikulacije glasov,
  - 18.4 slušnega razločevanja,
  - 18.5 slušnega razčlenjevanja,
  - 18.6 vidnega zaznavanja,
  - 18.7 motorike,
  - 18.8 govora,
  - 18.9 asociacij,
  - 18.10 besednega zaklada,
  - 18.11 predbralnih spretnosti/branja,
  - 18.12 predpisalnih spretnosti/pisanja,
  - 18.13 ustvarjalnosti.

3.2.3.2 Izvor podatkov za spremenljivke

Podatke za spremenljivke smo pridobili z anketnim vprašalnikom za učitelje razrednega pouka in vzgojitelje v vrtcu.

3.2.3.3 Pregled odvisnih zvez med spremenljivkami

Tabela 1: Pregled odvisnih zvez med spremenljivkami po raziskovalnih vprašanjih.

Raziskovalna vprašanja	Odvisne spremenljivke	Neodvisne spremenljivke
1.1	4	1
2.1	5	1
3.1	6	1
4.1	7	1
5.1	8	1
6.1	9	1
7.1	10	1
8.1	11	1
9.1	12	1
10.1	13	1
11.1	14	1
12.1	15	1
13.1	16	1
14.1	17	1
15.1	18.1–18.13	1

3.3 METODOLOGIJA

3.3.1 Raziskovalna metoda

Uporabili smo deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja.

3.3.2 Raziskovalni vzorec

V vzorec naše raziskave je bilo vključenih 223 učiteljev razrednega pouka, ki v šolskem letu 2017/2018 poučujejo v 1. ali 2. razredu redne osnovne šole, ter vzgojiteljev v vrtcu v oddelku drugega starostnega obdobja. Zajeli smo učitelje in vzgojitelje vseh statističnih regij. Osnovne šole in vrtce smo izbrali slučajnostno, torej gre za slučajnostni vzorec učiteljev in vzgojiteljev.

Naš vzorec pedagoških delavcev se razlikuje po delovnem mestu, delovnih izkušnjah in statistični regiji delovnega mesta.

Tabela 2: Število (f) in strukturni odstotki (f %) pedagoških delavcev glede na delovno mesto.

DELOVNO MESTO	f	f %
Učitelj RP	116	52,0
Vzgojitelj	107	48,0
SKUPAJ	223	100,0

V raziskavi je sodelovalo največ učiteljev razrednega pouka (52,0 %), nekoliko manj pa je bilo vzgojiteljev (48,0 %).

Tabela 3: Število (f) in strukturni odstotki (f %) pedagoških delavcev glede na delovne izkušnje.

DELOVNE IZKUŠNJE	f	f %
Do 5 let	17	7,6
6–15 let	65	29,1
16–30 let	81	36,3
Nad 30 let	60	26,9
SKUPAJ	223	100,0

Med anketiranimi prevladujejo pedagoški delavci z delovnimi izkušnjami od 16 do 30 let (36,3 %). Sledijo jim pedagoški delavci z delovno dobo od 6 do 15 let (29,1 %) in nad 30 let (26,9 %). 7,6 % pedagoških delavcev ima do 5 let delovnih izkušenj.

Tabela 4: Število (f) in strukturni odstotki (f %) pedagoških delavcev glede na statistično regijo delovnega mesta.

STATISTIČNA REGIJA	f	f %
Pomurska	19	8,5
Podravska	22	9,9
Koroška	13	5,8
Savinjska	15	6,7
Zasavska	6	2,7
Posavska	12	5,4
Jugovzhodna Slovenija	19	8,5
Osrednjeslovenska	68	30,5
Gorenjska	28	12,6
Goriška	8	3,6
Obalno-kraška	7	3,1
Primorsko-notranjska	6	2,7
SKUPAJ	223	100,0

Največ je pedagoških delavcev, zaposlenih v osrednjeslovenski statistični regiji (30,5 %). Sledijo jim pedagoški delavci gorenjske (12,6 %) in podravske (9,9 %) statistične regije. V raziskavi je sodelovalo najmanj pedagoških delavcev iz obalno-kraške (3,1 %), zasavske (2,7 %) in primorsko-notranjske (2,7 %) statistične regije.

3.3.3 Postopki zbiranja podatkov

3.3.3.1 Organizacija zbiranja podatkov

S pomočjo prebrane strokovne literature smo izdelali anketni vprašalnik, ki ga je pregledala mentorica. Nato smo ravnateljem naključno izbranih rednih osnovnih šol in vrtcev v vseh statističnih regijah po elektronski pošti poslali prošnjo za sodelovanje strokovnih delavcev v raziskavi ter jim predstavili podrobnosti raziskave. Po dogovoru o sodelovanju so ravnatelji zaposlenim učiteljem razrednega pouka, ki poučujejo v 1. ali 2. razredu, in vzgojiteljem v vrtcu v oddelku drugega starostnega obdobja posredovali spletni anketni vprašalnik. Strokovni delavci so se za izpolnjevanje anketnega vprašalnika odločili prostovoljno. Anketiranje je bilo anonimno in nevodeno. Zbiranje podatkov je potekalo v maju in juniju 2018.

3.3.3.2 Vsebinsko-metodološke značilnosti anketnega vprašalnika

a) Vsebinsko-formalne značilnosti anketnega vprašalnika

Anketni vprašalnik, ki smo ga uporabili v raziskavi, vsebuje sedem vprašanj zaprtega tipa.

Uvodni del anketnega vprašalnika (1.–3. vprašanje) prinaša podatke o objektivnih dejstvih, in sicer o delovnem mestu, delovnih izkušnjah in statistični regiji delovnega mesta.

Pri četrtem vprašanju nas je zanimalo, kako učitelji razrednega pouka in vzgojitelji ocenjujejo poznavanje fonomimične metode. Svoje ocene so izrazili z lestvico od 1 (sploh ne drži) do 5 (popolnoma drži).

Pri petem vprašanju so učitelji razrednega pouka in vzgojitelji na lestvici od 1 (sploh ne drži) do 5 (popolnoma drži) izrazili svoje ocene o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode.

Pri šestem vprašanju so učitelji razrednega pouka in vzgojitelji s petstopenjsko lestvico (1 – nikoli, 2 – zelo redko, 3 – včasih, 4 – pogosto, 5 – zelo pogosto) ocenili, v kolikšni meri vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo.

Na zadnje, sedmo vprašanje so odgovorili samo tisti učitelji razrednega pouka in vzgojitelji, ki pri šestem vprašanju niso izbrali odgovora *nikoli*. Zanimalo nas je, kaj z vključevanjem fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo spodbujajo pri otrocih. Svoje ocene so izrazili z lestvico od 1 (sploh ne drži) do 5 (popolnoma drži).

b) Merske karakteristike anketnega vprašalnika

Veljavnost anketnega vprašalnika smo zagotovili z mentoričinim pregledom ter sondažno uporabo.

Zanesljivost smo zagotovili z enopomenskimi in specifičnimi vprašanji ter natančnimi navodili.

Objektivnost smo zagotovili z uporabo vprašanj zaprtega tipa, pri katerih anketirani učitelji in vzgojitelji s subjektivnim presojanjem niso mogli spreminjati informacij. Na anketirane nismo vplivali, saj pri izpolnjevanju vprašalnikov nismo bili prisotni.

3.3.4 Postopki obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s programom za statistično obdelavo podatkov SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) in jih prikazali tabelarično. Uporabili smo naslednje statistične metode:

- frekvenčne distribucije (porazdelitve) (f , f %) za naslednje atributivne (neštevilске) spremenljivke: delovno mesto, delovne izkušnje in statistična regija delovnega mesta;
- aritmetično sredino ($\bar{x}$) za prikaz deskriptivno izraženih ocen strokovnih delavcev o poznavanju fonomimične metode, usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode in vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo;
- Mann-Whitneyev preizkus za preverjanje razlik med strokovnimi delavci glede na delovno mesto.

3.4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

3.4.1 Ocene učiteljev in vzgojiteljev o poznavanju fonomimične metode

Učitelji razrednega pouka in vzgojitelji so svoje ocene o trditvah o poznavanju fonomimične metode podali na lestvici od 1 (sploh ne drži) do 5 (popolnoma drži).

Tabela 5: Ranžirna vrsta trditev o poznavanju fonomimične metode.

TRDITVE O POZNAVANJU FONOMIMIČNE METODE	$\bar{x}$
Fonomimično metodo sem spoznal/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...).	2,79
Za fonomimično metodo sem že slišal/-a, a je ne poznam dobro.	2,75
Fonomimično metodo dobro poznam.	2,72
Fonomimično metodo sem spoznal/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.	2,54
Fonomimično metodo sem spoznal/-a na delovnem mestu (z njo so me seznanili sodelavci).	2,52
Fonomimično metodo sem spoznal/-a v času formalnega izobraževanja (študij).	2,39
Še nikoli nisem slišal/-a za fonomimično metodo.	2,29

Iz tabele je razvidno, da učitelji razrednega pouka in vzgojitelji ne izražajo zelo visokega strinjanja s trditvami o poznavanju fonomimične metode (povprečne ocene trditev segajo od $\bar{x} = 2,29$ do $\bar{x} = 2,79$). Najbolj se strinjajo s trditvijo *Fonomimično metodo sem spoznal/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...)* ($\bar{x} = 2,79$), najmanj pa s trditvijo *Še nikoli nisem slišal/-a za fonomimično metodo* ($\bar{x} = 2,29$). Menimo, da so pedagoški delavci pozitivno naklonjeni vseživljenjskemu izobraževanju, da skrbijo za svojo strokovno rast tudi izven svojega službenega časa ter da raziskujejo in spoznavajo sodobnejše učne metode.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali obstajajo razlike v strinjanju s trditvami o poznavanju fonomimične metode glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

Tabela 6: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o poznavanju fonomimične metode glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

TRDITVE O POZNAVANJU FONOMIMIČNE METODE	Delovno mesto	N	R̄	Izid M-W preizkusa	
				U	P
Še nikoli nisem slišal/-a za fonomimično metodo.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	89,78 136,09	3628,500	0,000
Za fonomimično metodo sem že slišal/-a, a je ne poznam dobro.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	102,52 122,28	5106,500	0,017
Fonomimično metodo dobro poznam.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	129,02 93,55	4232,000	0,000
Fonomimično metodo sem spoznal/-a v času formalnega izobraževanja (študij).	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	113,73 110,13	6005,500	0,664
Fonomimično metodo sem spoznal/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	131,10 91,29	3990,500	0,000
Fonomimično metodo sem spoznal/-a na delovnem mestu (z njo so me seznanili sodelavci).	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	127,39 95,32	4421,000	0,000
Fonomimično metodo sem spoznal/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...).	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	125,47 97,40	4644,000	0,001

* Primere, pri katerih so se pokazale statistično pomembne razlike, smo poudarili.

Izid Mann-Whitneyevega preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o poznavanju fonomimične metode glede na delovno mesto je pokazal na obstoj statistično značilnih razlik pri naslednjih trditvah: *Še nikoli nisem slišal/-a za fonomimično metodo* ($P = 0,000$); *Za fonomimično metodo sem že slišal/-a, a je ne poznam dobro* ($P = 0,017$); *Fonomimično metodo dobro poznam* ($P = 0,000$); *Fonomimično metodo sem spoznal/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih* ($P = 0,000$); *Fonomimično metodo sem spoznal/-a na delovnem mestu (z njo so me seznanili sodelavci)* ($P = 0,000$) in *Fonomimično metodo sem spoznal/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...)* ($P = 0,001$). Anketirani so ocenili, da fonomimično metodo bolje poznajo učitelji razrednega pouka. Ti so jo po lastnih ocenah tudi v večji meri spoznali na stalnih strokovnih spopolnjevanjih, delovnem mestu in izven službe kot vzgojitelji.

3.4.2 Ocene učiteljev in vzgojiteljev o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode

Učitelji razrednega pouka in vzgojitelji so svoje ocene o trditvah o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode podali na lestvici od 1 (sploh ne drži) do 5 (popolnoma drži).

Tabela 7: Ranžirna vrsta trditev o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode.

TRDITVE O USPOSOBLJENOSTI ZA IZVAJANJE FONOMIMIČNE METODE	$\bar{x}$
Želim se usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode.	3,75
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...).	2,68
Menim, da sem dobro usposobljen/-a za izvajanje fonomimične metode.	2,68
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na delovnem mestu.	2,51
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.	2,38
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a v času formalnega izobraževanja (študij).	2,17

Rezultati so pokazali, da se učitelji razrednega pouka in vzgojitelji najbolj strinjajo s trditvijo *Želim se usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode* ($\bar{x} = 3,75$), na osnovi česar bi bilo mogoče trditi, da je strokovnim delavcem pomembno vseživljenjsko izobraževanje. Najmanj se strinjajo s trditvijo *Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a v času formalnega izobraževanja (študij)* ($\bar{x} = 2,17$). Peklaj s sodobniki (2009) razlaga, da formalno izobraževanje učiteljem ne zagotavlja znanj, ki jih potrebujejo za poučevanje v svoji celotni poklicni karieri, temveč je pridobivanje novega znanja učiteljeva vseživljenjska naloga.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali obstajajo razlike v strinjanju s trditvami o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

Tabela 8: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

TRDITVE O USPOSOBLJENOSTI ZA IZVAJANJE FONOMIMIČNE METODE	Delovno mesto	N	$\bar{R}$	Izid M-W preizkusa	
				U	P
Menim, da sem dobro usposobljen/-a za izvajanje fonomimične metode.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	136,96 84,94	3310,500	0,000
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a v času formalnega izobraževanja (študij).	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	119,68 103,68	5315,500	0,047
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	130,31 92,15	4082,500	0,000
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na delovnem mestu.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	131,01 91,39	4001,000	0,000
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...).	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	129,66 92,86	4157,500	0,000
Želim se usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode.	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	108,22 116,10	5767,500	0,318

* Primere, pri katerih so se pokazale statistično pomembne razlike, smo poudarili.

Izid Mann-Whitneyevega preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode glede na delovno mesto je pokazal, da obstajajo statistično značilne razlike pri naslednjih trditvah: *Menim, da sem dobro usposobljen/-a za izvajanje fonomimične metode* ($P = 0,000$); *Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a v času formalnega izobraževanja (študij)* ($P = 0,047$); *Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih* ($P = 0,000$); *Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na delovnem mestu* ($P = 0,000$) in *Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...)* ($P = 0,000$). Z vsemi trditvami, pri katerih so se pokazale statistično značilne razlike, se v večji meri strinjajo učitelji razrednega pouka. Na osnovi rezultatov bi bilo po našem mnenju mogoče sklepati, da so učitelji razrednega pouka bolj usposobljeni za izvajanje fonomimične metode, ker jo po njihovem mnenju

tudi bolje poznajo kot vzgojitelji. Morda so imeli učitelji razrednega pouka v primerjavi z vzgojitelji na delovnem mestu več priložnosti, da se usposobijo za izvajanje fonomimične metode, je bilo zanje izvedenih več strokovnih spopolnjevanj o tej tematiki, morda pa jih fonomimična metoda v osnovi bolj zanima kot vzgojitelje in so se bili pripravljene o tej metodi tudi bolj izobraževati v svojem prostem času.

3.4.3 Ocene učiteljev in vzgojiteljev o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo

Učitelji razrednega pouka in vzgojitelji so na lestvici od 1 (nikoli) do 5 (zelo pogosto) ocenjevali, v kolikšni meri vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo.

Tabela 9: Ranžirna vrsta vključevanja fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.

	$\bar{x}$
Vključevanje fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo	2,80

Iz podatka v tabeli je razvidno, da pedagoški delavci včasih vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo. Menimo, da je podatek vseeno dokaj spodbuden, saj je fonomimična metoda uveljavljena in razširjena predvsem v procesu opismenjevanja otrok z lažjimi motnjami v duševnem razvoju, ki obiskujejo osnovne šole s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom. Pa vendar menimo, da bi bilo treba fonomimični metodi v rednih oddelkih osnovne šole in vrtca nameniti še več pozornosti, saj je vanje vključenih vedno več otrok s posebnimi potrebami. Fonomimična metoda seveda ni namenjena zgolj opismenjevanju otrok s posebnimi potrebami, vendar vsem učencem, saj omogoča, da sprejemajo informacije po različnih senzornih poteh, kot so sluh, vid, tip in gibanje. Pulec Lah (2008, str. 118) pravi o multisenzornem učenju naslednje: *»Multisenzorno poučevanje in učenje je eden izmed priporočenih pristopov pri različnih senzornih poteh in daje vsem učencem več priložnosti za učinkovito učenje, saj zagotavlja možnost izbire in fleksibilnost načinov predstavitve z uporabo različnih formatov in medijev.«*

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali obstajajo razlike, v kolikšni meri pedagoški delavci vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo glede na njihovo delovno mesto.

Tabela 10: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

	Delovno mesto	N	$\bar{R}$	Izid M-W preizkusa	
				U	P
Vključevanje fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo	Učitelj RP Vzgojitelj	116 107	134,80 87,29	3561,500	0,000

* Primer, pri katerem se je pojavila statistično pomembna razlika, smo poudarili.

Izid Mann-Whitneyevega preizkusa razlik v vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo glede na delovno mesto je pokazal na obstoj statistično značilne razlike ($P = 0,000$). Pedagoški delavci so ocenili, da učitelji razrednega pouka ($\bar{R} = 134,80$) v večji meri vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo kot vzgojitelji ($\bar{R} = 87,29$). Na osnovi pridobljenih rezultatov sklepamo, da je vključevanje fonomimične metode v pedagoško delo večje ravno pri učiteljih razrednega pouka, saj so ti ocenili, da omenjeno metodo bolje poznajo in so za njeno izvajanje tudi bolj usposobljeni kot vzgojitelji.

Učitelji razrednega pouka in vzgojitelji, ki na predhodno vprašanje niso odgovorili z *nikoli*, so nato na lestvici od 1 (sploh ne drži) do 5 (popolnoma drži) ocenjevali, kaj z vključevanjem fonomimične metode spodbujajo pri otrocih.

Tabela 11: Ranžirna vrsta trditev o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo.

Z vključevanjem fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo pri otrocih spodbujam razvoj:	$\bar{x}$
- artikulacije glasov,	4,28
- slušnega razločevanja (razločevanje dolžine besed, zlogov, prvega/zadnjega glasu),	4,25
- slušnega razčlenjevanja (razčlenjevanje besed na zloge in glasove),	4,14
- poslušanja,	4,10
- vidnega zaznavanja (prepoznavanje znakov, piktogramov, znanih besed),	4,09

- predbralnih spretnosti/branja,	4,08
- pozornosti in koncentracije,	4,06
- predpisalnih spretnosti/pisanja,	4,05
- govora (opisovanje, pripovedovanje, razlaganje, utemeljevanje),	3,99
- besednega zaklada,	3,96
- ustvarjalnosti (izmišljanje zgodb, pesmi, tvorjenje rim, ugank ...),	3,91
- asociacij,	3,90
- motorike.	3,82

Rezultati v tabeli so pokazali, da se učitelji razrednega pouka in vzgojitelji visoko strinjajo z vsemi navedenimi trditvami (povprečne ocene trditev segajo od $\bar{x} = 3,82$ do $\bar{x} = 4,28$). Menijo, da z vključevanjem fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo pri otrocih v največji meri spodbujajo razvoj artikulacije glasov ($\bar{x} = 4,28$). Grilc (2014, str. 19–20) navaja, da je *»artikulacija najbolj izpopolnjen mehanizem, ki ne pride z rojstvom, ampak postane avtomatiziran z razvojem. Oblikuje se z vajo skozi ves otrokov razvoj.«* Na osnovi pridobljenih rezultatov lahko sklepamo, da pedagoški delavci namenjajo veliko pozornosti vajam urjenja artikulacije.

Visoko mero strinjanja so učitelji razrednega pouka in vzgojitelji izrazili tudi pri spodbujanju razvoja slušnega razločevanja ($\bar{x} = 4,25$). Tudi Pečjak (1993) govori o pomenu razvoja sposobnosti slušnega razločevanja. Pravi (prav tam, str. 35): *»Vsaj delno razviti sposobnosti vidnega in slušnega razločevanja sta temeljna pogoja za uspešen pričetek opismenjevanja, v nadaljnjem procesu branja pa predstavljata osnovo za natančno branje.«* Anketirani pedagoški delavci se najmanj strinjajo, da z vključevanjem fonomimične metode pri otrocih spodbujajo razvoj motorike ($\bar{x} = 3,82$).

V sledeči tabeli prikazujemo, ali obstajajo razlike v ocenjevanju trditev o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo glede na delovno mesto.

Tabela 12: Izid Mann-Whitneyevega (M-W) U-preizkusa razlik v strinjanju s trditvami o vključevanju fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo glede na delovno mesto pedagoških delavcev.

Z vključevanjem fonomimične metode v vzgojno-izobraževalno delo pri otrocih spodbujam razvoj:	Delovno mesto	N	$\bar{R}$	Izid M-W preizkusa	
				U	P
- pozornosti in koncentracije,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	81,74 82,42	3123,500	0,908
- poslušanja,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	82,15 81,77	3135,500	0,951
- artikulacije glasov,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	81,19 83,29	3069,000	0,747
- slušnega razločevanja (razločevanje dolžine besed, zlogov, prvega/zadnjega glasu),	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	82,65 80,98	3085,500	0,800
- slušnega razčlenjevanja (razčlenjevanje besed na zloge in glasove),	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	85,99 75,67	2751,000	0,111
- vidnega zaznavanja (prepoznavanje znakov, piktogramov, znanih besed),	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	84,61 77,87	2889,500	0,306
- motorike,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	84,64 77,81	2886,000	0,311
- govora (opisovanje, pripovedovanje, razlaganje, utemeljevanje),	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	80,18 84,90	2967,500	0,473
- asociacij,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	84,82 77,52	2868,000	0,266
- besednega zaklada,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	82,91 80,56	3059,000	0,719
- predbralnih spretnosti/branja,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	84,42 78,16	2908,000	0,339
- predpisalnih spretnosti/pisanja,	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	85,52 76,42	2798,500	0,174
- ustvarjalnosti (izmišljanje zgodb, pesmi, tvorjenje rim, ugank ...).	Učitelj RP Vzgojitelj	100 63	80,63 84,18	3012,500	0,589

Pri nobeni trditvi se med pedagoškimi delavci ni pokazala statistično pomembna razlika. Učitelji razrednega pouka in vzgojitelji se približno enako strinjajo z navedenimi trditvami.

3.5 SKLEP

Fonomimična metoda se uporablja pri razvijanju glasov in jezikovnih spretnosti ter pri opismenjevanju. Zanja je značilno, da otrok posamezne glasove in črke spoznava multisenzorno, torej z vidom, sluhom, tipom in gibom.

V magistrskem delu nas je zanimala uporaba fonomimične metode v vrtcu in osnovni šoli. V raziskavi, ki smo jo izvedli med učitelji razrednega pouka, ki poučujejo v 1. in 2. razredu redne osnovne šole, ter vzgojitelji v vrtcu v oddelkih drugega starostnega obdobja, smo se osredotočili na ocene pedagoških delavcev o poznavanju in usposobljenosti za izvajanje fonomimične metode ter njenem vključevanju v vzgojno-izobraževalno delo.

Ugotovili smo, da pedagoški delavci srednje dobro poznajo fonomimično metodo, saj pri sklopu vprašanj o poznavanju te metode niso izkazali velike mere strinjanja s trditvami. Po njihovem mnenju so fonomimično metodo najbolj spoznali izven službe (s samoizobraževanjem, delavnicami ...), kar po našem mnenju kaže na to, da skrbijo za svojo strokovno rast tudi izven svojega službenega časa. Po ocenah pedagoških delavcev fonomimično metodo bolje poznajo učitelji razrednega pouka. Ti so tudi ocenili, da so omenjeno metodo v večji meri spoznali na stalnih strokovnih spopolnjenjih, delovnem mestu in izven službe kot vzgojitelji.

Nadalje smo pri pedagoških delavcih preučevali njihovo usposobljenost za izvajanje fonomimične metode. Glede na njihove ocene smo ugotovili, da so srednje dobro usposobljeni za izvajanje omenjene metode, izrazili pa so visoko stopnja strinjanja s trditvijo, da se želijo usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode. Najmanj so se strinjali s trditvijo, da so se za izvajanje fonomimične metode usposobili v času formalnega izobraževanja. Ugotovili smo, da so glede na delovno mesto po mnenju pedagoških delavcev za izvajanje fonomimične metode bolj usposobljeni učitelji razrednega pouka. Ocenili so, da so se v

primerjavi z vzgojitelji bolj usposobili za izvajanje omenjene metode v času študija, na stalnih strokovnih spopolnjevanjih, delovnem mestu in izven službe.

Zanimalo nas je tudi, v kolikšni meri pedagoški delavci vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo. Rezultati raziskave so pokazali, da učitelji razrednega pouka in vzgojitelji omenjeno metodo včasih vključujejo v svoje pedagoško delo. Glede na delovno mesto pa so anketirani ocenili, da učitelji razrednega pouka pogosteje vključujejo fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo kot vzgojitelji. Pedagoške delavce, ki v svoje delo vključujejo fonomimično metodo, smo nato še povprašali, kaj z omenjeno metodo spodbujajo pri otrocih. Po njihovih ocenah pri otrocih v največji meri spodbujajo razvoj artikulacije glasov, sledi razvoj slušnega razločevanja, najmanj pa spodbujajo razvoj motorike.

Zaradi multisenzornega pristopa pri obravnavi črk in glasov je fonomimična metoda primerna za različne skupine otrok, še posebej pa za tiste, s težavami na področju zaznavanja in mišljenja.

Pri obravnavi posamezne črke/glasu izhajamo iz zgodbe oziroma pesmi, iz katere učenci izluščijo glas. Glasu pripadajočo črko pa nato spoznajo multisenzorno skozi sliko, zvok in gib. S pomočjo asociacij (gib, rime, zgodba, pesem, slika) se pri otrocih tako lažje vzpostavi povezava med glasom in črko.

Fonomimično metodo uporabljajo predvsem v šolah s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom pri opismenjevanju učencev z lažjimi motnjami v duševnem razvoju. Ti imajo znižane učne sposobnosti, zato je zanje nujno pridobivanje informacij po čim več senzornih poteh, saj si jih na ta način tudi lažje zapomnijo.

Omenjena metoda pa ni primerna le za otroke s posebnimi potrebami, ampak je uspešna tudi za druge učence. Pri vključevanju fonomimične metode upoštevamo različne učne stile otrok (vizualni, avditivni,

kinestetični), učenci pa lahko sprejemajo informacije preko svojega dominantnega čutnega kanala, kar pripomore k hitrejšemu učenju. Menimo, da je v rednih oddelkih šol še vedno večji poudarek na vidnem in slušnem sprejemanju informacij, fonomimična metoda pa se osredotoči tudi na učence s kinestetičnim učnim stilom, torej na tiste učence, ki znanje usvajajo s pomočjo tipa in giba. Z uporabo fonomimične metode pri opismenjevanju tako dosežemo pri otrocih večjo motivacijo za sodelovanje in večjo koncentracijo za delo.

Vzgojitelji, učitelji, pa tudi specialni in inkluzivni pedagogi, ki izvajajo dodatno strokovno pomoč, bi morali pri opismenjevanju otrokom nuditi različne načine spoznavanja glasov in črk, s tem pa vsakemu zagotoviti tak način dela, pri katerem bo otrok uspešen.

LITERATURA

- Baroody, A. E. in Diamond, K. E. (2016). Associations among preschool children's classroom literacy environment, interest and engagement in literacy activities, and early reading skills. *Journal of Early Childhood Research* 14 (2). 146–162.
- Čabraja, J. in Kolarič, S. (2005). Izsledki longitudinalne spremljave opismenjevanja v prvem razredu osemletne osnovne šole. *Sodobna pedagogika* 56 (posebna izd.). 132–142.
- Fajfar, K. (1996). *Pridobivajmo – izgovarjajmo glasove*. Nova Gorica: Educa.
- Golli, D. (1991). *Opismenjevanje v prvem razredu*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
- Golli, D., Grginič, M. in Kozinc, A. (1996). *ABC: govorimo - poslušamo, pišemo - beremo. Priročnik za učitelje*. Trzin: Izolit.
- Grafenauer, N. (1977). *Abeceda*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Grginič, M. (2005). *Porajajoča se pismenost*. Domžale: Izolit.
- Grilc, N. (2014). *Govorno-jezikovne motnje: priročnik z vajami*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Grosman, M. (2010). Kakšne pismenosti potrebujemo za 21. stoletje. *Sodobna pedagogika* 61 (1). 16–27.
- Hočevnar, A. in Mažgon, J. (2010). Opismenjevanje učenk in učencev, pismenost mladih in odraslih – vprašanja, dileme in rešitve. *Sodobna pedagogika* 61 (1). 6–10.

- Igrec, S. (2017). Fonomimična metoda opismenjevanja. V Kosirnik, A., Merela, M., Vidic, D. in Žist, M. (Ur.). *Izzivi sodobnih učnih okolij – pristopi za učinkovito učenje za življenje* (str. 428–433). Moravče: OŠ Jurija Vege.
- Jeršan Kojek, H. in Škof Pavlinec, D. (2008). *Pajkec piko: poslušaj, govori, bere, piše. Učbenik za 2. razred osnovne šole: prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kennedy, E. idr. (2012). *Literacy in Early Childhood and Primary Education (3–8 years)*. Dublin: National Council for Curriculum and Assessment.
- Kovač, P. (1993). *Zgodbe od A do Ž*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Marjanovič Umek, L. (2010). Govorna kompetentnost malčkov in otrok kot napovednik zgodnje in kasnejše pismenosti. *Sodobna pedagogika* 61 (1). 28–45.
- Oder, S. (2016). Fonomimična metoda v prvem razredu – da ali ne? *Didakta* 25 (189) 2–3.
- Pečjak, S. (1993). *Kako do boljšega branja: tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Pečjak, S. (2000). *Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

- Peklaj, C., Kalin, J., Pečjak, S., Puklek Levpušček, M., Valenčič Zuljan, M. in Ajdišek, N. (2009). *Učiteljske kompetence in doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Premrl, P. (2014). Opismenjevanje s pomočjo fonomimične metode, ki je bila učencem posredovana kot risanka. V Košak Babuder, M., Clement Morrison, A., Stančič, Z., Kavkler, M., Magajna, L. in Pulec Lah, S. (Ur.). *Otroci in mladostniki s specifičnimi učnimi težavami – podpora pri uresničevanju njihovih potencialov*. Četrta mednarodna konferenca o specifičnih učnih težavah (str. 221–226). Ljubljana: Društvo Bravo.
- Premrl, P. (2016). V risanki skrita fonomimična metoda opismenjevanja. V Orel, M. (Ur.). *Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij*. Mednarodna konferenca EDUvision (str. 1151–1158). Polhov Gradec: Eduvision.
- Pulec Lah, S. (2008). Kako v razredu zadovoljiti raznovrstne (učne) potrebe vseh učencev. V Kavkler, M. idr. (Ur.). *Razvoj inkluzivne vzgoje in izobraževanja – izbrana poglavja v pomoč šolskim timom* (str. 95–141). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Rijavec, L. (1994). *Dežela Črkarija*. Nova Gorica: Educa.
- Ropič, M. (2003). Opismenjevanje v devetletni šoli: metode in trajanje. *Sodobna pedagogika* 54 (120). 144–166.
- Sandvik, J. M., van Daal, V. HP. in Ader, H. J. (2014). Emergent literacy: Preschool teachers' beliefs and practices. *Journal of Early Childhood Literacy* 14 (1). 28–52.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2014). Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Škofič Murer, E. (2000). *Črkolada*. Ljubljana: Karantanija.

Zrimšek, N. (2003). *Začetno opismenjevanje: pismenost v predšolski dobi in prvem razredu devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Župančič, O. (2014). *Abeceda na polju in v gozdu*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

PRILOGE

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik

Spoštovani!

Sem študentka smeri Inkluzija v vzgoji in izobraževanju na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. V svojem magistrskem delu bom pisala o uporabi fonomimične metode v vrtcu in osnovni šoli, zato vas vljudno prosim za sodelovanje. Vprašalnik je anonimen, odgovori pa bodo uporabljeni izključno za raziskovalne namene.

Za podane odgovore se vam že vnaprej lepo zahvaljujem.

Kaja Krajnc

Fonomimična metoda se uporablja pri razvijanju glasov in jezikovnih spretnosti ter pri opismenjevanju. Zanj je značilno, da otrok posamezne glasove in črke spoznava multisenzorno – z vidom, sluhom, tipom in gibom.

---

1. V letošnjem šolskem letu sem zaposlen/-a na delovnem mestu:

- a) učitelja/-ice razrednega pouka v 1. in/ali 2. razredu OŠ
- b) vzgojitelja/-ice v vrtcu v oddelku drugega starostnega obdobja

2. Delovne izkušnje:

- a) do 5 let
- b) 6–15 let
- c) 16–30 let
- d) nad 30 let

3. Statistična regija delovnega mesta:

a) pomurska	f) jugovzhodna Slovenija
b) podravska	g) osrednjeslovenska
c) koroška	h) gorenjska
č) savinjska	i) goriška
d) zasavska	j) obalno-kraška
e) posavska	k) primorsko-notranjska

4. V spodnji tabeli je navedenih nekaj trditev o vašem poznavanju fonomimične metode. Odgovorite tako, da v vsaki vrstici označite, kateri odgovor vam najbolj ustreza.

	Sploh ne drži	Ne drži	Ne vem	Drži	Popolnoma drži
Še nikoli nisem slišal/-a za fonomimično metodo.					
Za fonomimično metodo sem že slišal/-a, a je ne poznam dobro.					
Fonomimično metodo dobro poznam.					
Fonomimično metodo sem spoznal/-a v času formalnega izobraževanja (študij).					
Fonomimično metodo sem spoznal/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.					
Fonomimično metodo sem spoznal/-a na delovnem mestu (z njo so me seznanili sodelavci).					
Fonomimično metodo sem spoznal/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...).					

5. Naslednje trditve se nanašajo na vašo usposobljenost za izvajanje fonomimične metode. Odgovorite tako, da v vsaki vrstici označite, kateri odgovor vam najbolj ustreza.

	Sploh ne drži	Ne drži	Ne vem	Drži	Popolnoma drži
Menim, da sem dobro usposobljen/-a za izvajanje fonomimične metode.					
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a v času formalnega izobraževanja (študij).					
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na stalnih strokovnih spopolnjevanjih.					
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a na delovnem mestu.					
Za izvajanje fonomimične metode sem se usposobil/-a izven službe (samoizobraževanje, delavnice ...).					
Želim se usposobiti oziroma izpopolniti svoje znanje za izvajanje fonomimične metode.					

6. V kolikšni meri vključujete fonomimično metodo v vzgojno-izobraževalno delo? Odgovorite tako, da označite odgovor, ki vam najbolj ustreza.

	Nikoli	Zelo redko	Včasih	Pogosto	Zelo pogosto
Vključevanje fonomimične metode					

Če ste označili odgovor *nikoli*, preskočite naslednje vprašanje.

7. Naslednje trditve se nanašajo na vključevanje fonomimične metode v vaše vzgojno-izobraževalno delo. Odgovorite tako, da v vsaki vrstici označite, kateri odgovor vam najbolj ustreza.

Z vključevanjem fonomimične metode v pedagoško delo pri otrocih spodbujam razvoj:	Sploh ne drži	Ne drži	Ne vem	Drži	Popolnoma drži
- pozornosti in koncentracije,					
- poslušanja,					
- artikulacije glasov,					
- slušnega razločevanja (razločevanje dolžine besed, zlogov, prvega/zadnjega glasu),					
- slušnega razčlenjevanja (razčlenjevanje besed na zloge in glasove),					
- vidnega zaznavanja (prepoznavanje znakov, piktogramov, znanih besed),					
- motorike,					
- govora (opisovanje, pripovedovanje, razlaganje, utemeljevanje),					
- asociacij,					
- besednega zaklada,					
- predbralnih spretnosti/branja,					
- predpisalnih spretnosti/pisanja,					
- ustvarjalnosti (izmišljanje zgodb, pesmi, tvorjenje rim, ugank ...).					

PRILOGA 2: Obravnava glasov/črk po fonomimični metodi

Slika 26: Konjiček že hiti - glas I (Fajfar, 1996)

»Ivo priganja konja z bičem.

**I, I, I, konjiček že hiti,
Ivo naš pa z bičem poka,
da konjiček hitro stopa.**

I, I, I, konjiček že hiti.«

(Fajfar, 1996, str. 23)

Slika 27: Iva šiva - glas I (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Iva je imela lep plašč. Žal je z njega odpadel gumb. Prosila je mamo za šivanko. Pri šivanju se je zbodla v prst. Pokazala ga je mami. Mama ji je na prst prilepila obliž.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 28)

Slika 29: Fonomimični znak za I (Fajfar, 1996)

»Z iztegnjenim kazalcem roke zamahnemo po zraku v višini ramen v smeri naprej (poženemo konja).« (Fajfar, 1996, str. 23)

Izgovor glasu I

»Izgovarjamo ga tako, da z ustnicama oblikujemo podolgovato špranjo z zelo ostrimi koti in jo pritegnemo k zobem. Prednji del jezika vbočimo proti prednjemu delu trdega neba. Stranski robovi jezika se naslanjajo na kočnike. Konica jezika je na spodnjih sekalcih. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata.« (Fajfar, 1996, str. 13)

Slika 28: Fonomimični znak za I (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

V

Slika 30: Burja brije - glas V (Fajfar, 1996)

»Burja brije na morju. Tam dela visoke valove.

**V..., V..., V...,
burja brije okrog vogala,
vse bo v morje pometala.**

**V..., V..., V...«
(Fajfar, 1996, str. 37)**

Slika 31: Jesen - glas V (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Jesen je obarvala listje na drevesih. Vid je ugotovil, da je listje rumeno, rdeče, oranžno in rjavo. Veter je močno zapihal. Listje je zašumelo in zaplesalo. Veter je pihal še močneje. Listje se je spustilo na tla. Veje so ostale gole.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 32)

Slika 33: Fonomimični znak za V (Fajfar, 1996)

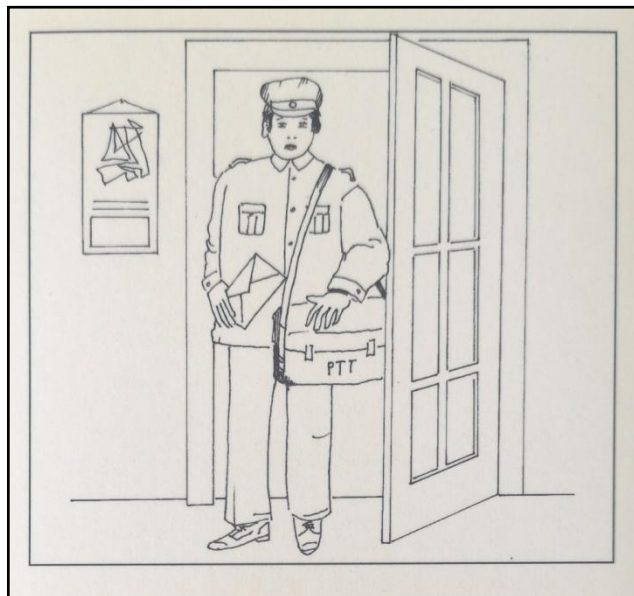
Slika 32: Fonomimični znak za V (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»S kazalcem in sredincem (v obliki črke V) zamahujemo po zraku v obliki ležeče osmice v višini ramen.« (Fajfar, 1996, str. 37)

Izgovor glasu V

»Lega govornik pri izreki glasu V je skoraj enaka kot pri glasu F. Spodnja ustnica se dotika zgornjih sekalcev (dotik je rahlejši) in pokriva spodnje zobe. Jezik je v nevtralni legi. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata. Pritisk izdišnega zraka je slabši kakor pri glasu F. Glas V je zvoneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 18)

N

Slika 34: Pismo - glas N (Fajfar, 1996)

»Poštar je prinesel Nini pismo. Na pismu je napisan Ninin naslov.

**Pismo v roke naj dobi
Nace, ker se nanj glasi!
'Na, izvoli!'**«

(Fajfar, 1996, str. 35)

Slika 35: Nina - glas N (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Nina je žalostna. Izgubila je najljubšo knjigo pravljic. Našel jo je njen brat Tine. 'Izvoli, Nina. To je tvoja knjiga.'« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 36)

Slika 37: Fonomimični znak za N (Fajfar, 1996)

»V višini prsi obrnemo dlan ene roke proč od sebe (naravna kretnja, ki pomeni: 'na, izvoli').« (Fajfar, 1996, str. 35)

Slika 36: Fonomimični znak za N (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu N

»Glas N izrekamo podobno kakor T ali D, le da pri nosniku usmerimo izdišni zrak zadaj skozi nos. Ustnici in zobje so razmaknjeni. Konica jezika je na dlesni zgornjih zob nekoliko višje kot pri T in ima slabšo zaporo. Mehko nebo je spuščeno in pušča zračni tok skozi nos. Pritisk zračnega toka je slabši kakor pri T. Glasilki nihata. Glas N je zveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 17)

L

Slika 38: Otroci pojejo - glas L (Fajfar, 1996)

»Otroci pojejo: la - la... So še majhni.

Ringa, ringa, raja.

La - la la la - la - ja.

La - la la la - la - la,

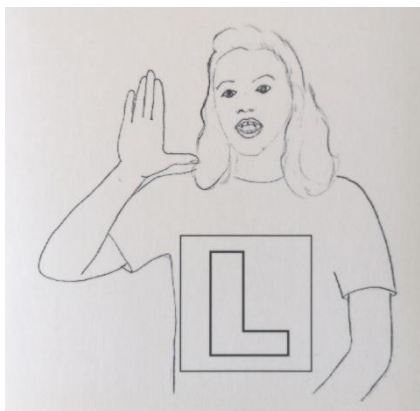
la la la la la - la - la.«

(Fajfar, 1996, str. 46)

Slika 39: Stol - glas L (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Luka je dobil novo mizo in stol. Miza je velika in ima tri predale. Stol je oblazinjen. Na njem so narisani levi, sloni, polži, lastovice in druge živali.«
(Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 41)

Slika 41: Fonomimični znak za L (Fajfar, 1996)

»Roko dvignemo do višine rame. Pokažemo dlan z iztegnjenim palcem.«
(Fajfar, 1996, str. 46)

Izgovor glasu L

»Glas L izgovarjamo tako, da sta ustnici srednje razmaknjeni. Čeljustni kot je velik (oddaljenost zgornjih in spodnjih zob). Razširjena konica jezika se dotika prednjega dela trdega neba (oziroma zgornje dlesni) in tvori zaporo. Stranska robova jezika drsita. Izdišni zrak prehaja ob straneh jezika in zgornjih kočnikov in ko se podrgne ob priporo, nastane glas L. Pri tem ima jezik sedlasto obliko (značilno za L). Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata. Glas L je zveneč in trajajoč.

Slika 40: Fonomimični znak za L
(Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

H

Slika 42: Sova - glas H (Fajfar, 1996)

»Sova se oglašča (skovika): hu - hu - hu! Sovice se tiho oglašajo: H..., H...,
H...

Hu - hu - hu! Hu - hu - hu!

**Sova nočna je ujeda,
uh, kako debelo gleda!«**

(Fajfar, 1996, str. 42)

Slika 43: Zimski dan - glas H (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Bil je mrzel zimski dan. Hana ni imela rokavic. Zeblo jo je v roke. Da bi si jih pogrela, je stisnila prste v pest in pihala vanje toplo sapo.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 46)

Slika 45: Fonomimični znak za H (Fajfar, 1996)

»Pest ene roke primaknemo v bližino ust.« (Fajfar, 1996, str. 42)

Izgovor glasu H

»Glas H izgovorimo tako, da sta ustnici razmaknjeni. Jezik je pomaknjen nazaj. Hrbet jezika je vzbočen in dela priporo na nebu (mehkem ali trdem). Stranska robova jezika se dotikata zadnjih zgornjih kočnikov. Na sredi jezika se izoblikuje ploščat in plitev žleb. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki mirujeta. Zračni tok prehaja skozi priporo in povzroča šum, ki je značilen za glas H. Glas H je nezveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 20)

Slika 44: Fonomimični znak za H (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

J

Slika 46: Zunaj dežuje - glas J (Fajfar, 1996)

»Zunaj dežuje. Dežnik držimo nad glavo, da nismo mokri.

Joj, jej, jaj!

Pod dežnikom gremo v šolo

in iz šole spet nazaj ...

Joj, jej, jaj!

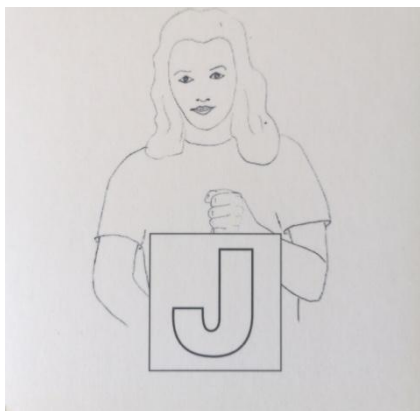
Kdaj bo le deževja kraj?«

(Fajfar, 1996, 43)

Slika 47: Dežnik - glas J (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Jan in Maja sta šla v trgovino. Zunaj je deževalo. Jan je odprl dežnik. Zapihal je veter in mu obrnil dežnik. Jan je močno prijel za ročaj, da mu ne bi odneslo dežnika.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 49)

Slika 49: Fonomimični znak za J (Fajfar, 1996)

Slika 48: Fonomimični znak za J (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»V višini prsi dvignemo roko stisnjeno v pest.« (Fajfar, 1996, str. 43)

Izgovor glasu J

»Pri izreki glasu J so govorila podobno oblikovana, kot pri izgovoru glasu H in vokala I. Hrbet jezika je vzbočen in dela priporo na trdem nebu. Ta pripora je ožja kot pri I. Zračni tok (ob prehodu mimo pripore) povzroča zvok, ki je značilen za glas J. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata. Glas J je zveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 20)

P

Slika 50: Pepelka - glas P (Fajfar, 1996)

»Pepelka zbira zrnje med peskom. Ptič ji pomaga.

**Pi, pi, pi,
k Pepelki ptiček prileti,
zrnje med peskom
zbirati hiti.«**

(Fajfar, 1996, str. 28)

Slika 51: Pipa - glas P (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Peter je opozoril očeta: 'V kopalnici se je pokvarila pipa. Iz nje kar naprej kaplja.' Očka jo bo popravil.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 53)

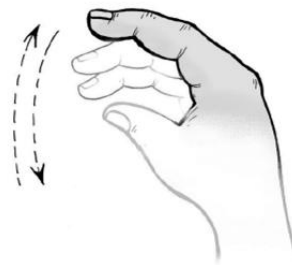

Slika 53: Fonomimični znak za P (Fajfar, 1996)

»Z blazinico kazalca ene roke se dotaknemo ustnic le za hip.« (Fajfar, 1996, str. 28)

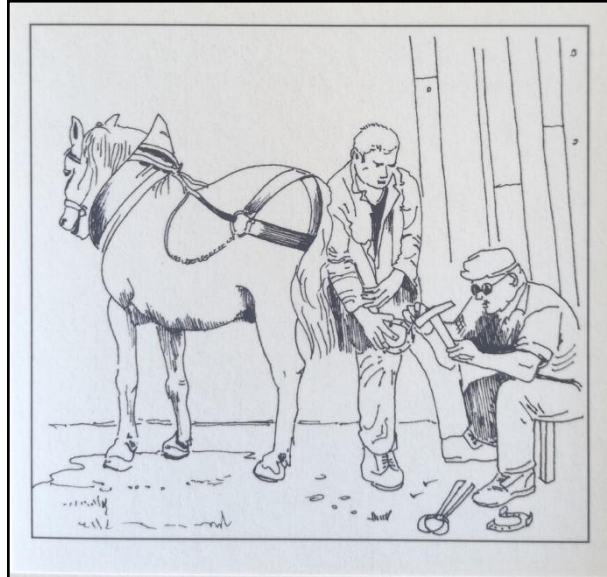
Izgovor glasu P

»Ustnici sta stisnjeni in zapirata pot izdišnemu zraku. Izdišni zrak se za zaporo zgoščuje. Ko je dovolj zgoščen, s silo ustnici odpre in nastane glas P. Jezik je v nevtralni legi. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki sta razmaknjeni.« (Fajfar, 1996, str. 15)

Slika 52: Fonomimični znak za P (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

T

Slika 54: Kovač Tine - glas T (Fajfar, 1996)

»Kovač Tine kuje konja.

T, T, T...

**Se Tine bahal,
je konja koval,
je klešče izgubil
in kladivo prodal.«**

(Fajfar, 1996, str. 30)

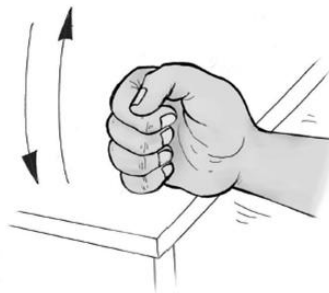
Slika 55: Mizar Tone - glas T (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Vrata naše stare omare so bila potrebna popravila. Mizar Tone je prišel, da bi jih popravil. S seboj je prinesel veliko orodja. Potreboval pa je le žeblice in kladivo. Nekajkrat je udaril po žeblicah in omara je bila popravljena.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 58)

Slika 57: Fonomimični znak za T (Fajfar, 1996)

»S pestjo ene roke nakažemo udarec navzdol, kot da udarimo s kladivom.« (Fajfar, 1996, str. 30)

Slika 56: Fonomimični znak za T (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu T

»Ustnici sta razmaknjeni in zobje tudi. Konica jezika je na dlesni zgornjih zob in tvori tam zaporo. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki sta razmaknjeni. Pritisk izdišnega zraka je močan, toda manjši kot pri glasu P. Glas T nastane, kadar zgoščen zrak za zaporo le-to podre.« (Fajfar, 1996, str. 16)

S

Slika 58: Kača - glas S (Fajfar, 1996)

»Kača se plazi in tiho sika: S...

S..., S..., S...

**Sika in se plazi,
da je kdo ne pohodi
tudi sama pazi.«**

(Fajfar, 1996, str. 38)

Slika 59: Kolo - glas S (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Sonja je dobila kolo. Bila ga je zelo vesela. Z njim se je veliko vozila. Za svoje kolo je lepo skrbela. Nekega dne pa je s kolesom zapeljala na steklo, ki je prerezalo zračnico. Sonja je bila žalostna, zato ji je očka zračnico hitro zakrpal.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 62)

Slika 61: Fonomimični znak za S (Fajfar, 1996)

Slika 60: Fonomimični znak za S (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Hrbet roke z iztegnjenimi prsti položimo pod brado. Nato pokažemo v smer, kamor kažejo prsti s kretnjo zvijanja kače.« (Fajfar, 1996, str. 38)

Izgovor glasu S

»Glas S izgovorimo tako, da se ustnici raztegneta v špranjo. Spodnji zobje so potegnjeni malo nazaj za zgornje (navpične razdalje med njimi skoraj ni). Konica jezika je oprta na spodnje sekalce oziroma na dlesen. Prednji del jezika je dvignjen in oblikuje z dlesnijo zgornjih sekalcev priporo z žlebičkom v sredi, ki usmerja izdišni zrak k spodnjim sekalcem. Robova jezika se dotikata zgornjih kočnikov. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki mirujeta. Pritisk izdišnega zraka je zelo močan. Zračni tok se pomika po žlebičku jezika do medzobne pripore in se drgne ob njo ter povzroča sikanje, ki je značilnost tega pripornika.

Glas S izgovarjajo nekateri apikalno. Jezična konica je dvignjena in tvori ob zgornjih sekalcih oziroma dlesni tesno priporo. Po njej drsi izdišni zrak do medzobne pripore. Glas S je nezveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 18–19)

Š

Slika 62: Kokoši - glas Š (Fajfar, 1996)

»Kokoši napodimo v kokošnjak: Š... Če jih ujame tema, ne znajo same v kokošnjak, ker ne vidijo.

Š..., Š..., Š...

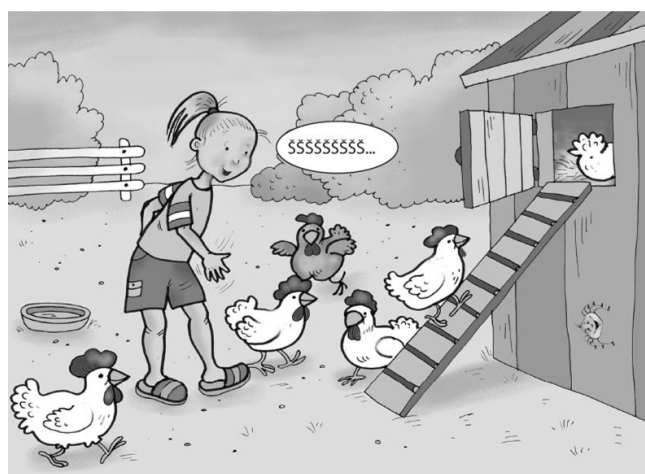
Kokoši napodimo.

Š...! Brž,

v gnezda se spravite,

se že temni – spat se mudi!«

(Fajfar, 1996, str. 40)

Slika 63: Na kmetiji - glas Š (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Špela je bila na počitnicah pri dedku in babici na kmetiji. Dedek in babica imata veliko kokoši. Špela je babici iz kokošjih gnezd pomagala pobirati jajčka. Ko se je pričelo mračiti, je kokoške spodila v kokošnjak. Mahala je z rokami in jih klicala.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 65)

Slika 65: Fonomimični znak za Š (Fajfar, 1996)

»V višini prsi z roko (ali z obema) zamahnemo proč od sebe (naravna kretnja, ko kaj odganjamo).« (Fajfar, 1996, str. 40)

Izgovor glasu Š

»Glas Š izgovorimo tako, da ustnici izbočimo v šobo. Razdalja med zgornjimi in spodnjimi zobmi je majhna. Prednji del jezika je dvignjen skoraj do dlesni. Stranska robova jezika se dotikata zgornjih kočnikov. V sredini jezika se izoblikuje ploščat žleb. Pritisk izdišnega zraka je močan. Zračni tok se pomika po žlebu jezika mimo pripore med jezikom in trdim nebom, med jezikom in sekalci, med sekalci in ustnicama. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki mirujeta. Tako nastane šum, ki je značilen za glas Š. Nekateri ljudje izgovarjajo spodnji Š. Ta se razlikuje od zgornjega v tem, da je konica jezika obrnjena navzdol. Hrbet jezika je dvignjen tako, da dela priporo na trdem nebu. Glas Š je nezveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 19)

Slika 64: Fonomimični znak za Š (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

F

Slika 66: Veter piha - glas F (Fajfar, 1996)

»Veter lahko piha. Fant spuŝča zmaja.

**F..., F..., F...,
nam veter nagaja,
če ni premočan,
rad spuŝčam zmaja.«**

(Fajfar, 1996, str. 36)

Slika 67: Rojstni dan - glas F (Jerŝan Kojek in Ŝkof Pavlinec, 2008)

»Fani ima rojstni dan. Stara je sedem let. Mama ji je spekla čokoladno torto. To ima Fani najrajši. Fani upihne svečke. Mama ji reče: 'Vse najboljše, Fani!'« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 69)

Slika 69: Fonomimični znak za F (Fajfar, 1996)

»S kazalcem ene roke se dotaknemo zgornjih sekalcev in proč od ust nakažemo smer izpiha.« (Fajfar, 1996, str. 36)

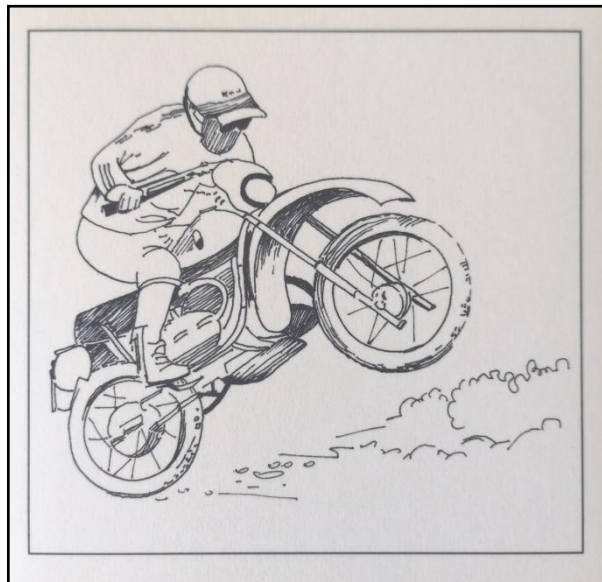

Slika 68: Fonomimični znak za F (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu F

»Pri izreki glasu F se spodnja ustnica dotika zgornjih sekalcev in pokriva spodnje zobe. Jezik je v nevtralni legi. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki mirujeta. Pritisk izdišnega zraka je zelo močan. Zrak prehaja skozi odprtino med spodnjo ustnico in zgornjimi sekalci. Glas F je nezveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 18)

R

Slika 70: Motor - glas R (Fajfar, 1996)

»Primož se vozi z motorjem. Motor brni: R...

R..., R..., R...

Motor spet ropoče,

kolo se vrti,

se Primožu v ustih

jeziček vrti.«

(Fajfar, 1996)

Slika 71: Ura - glas R (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Rok je šel z očkom k urarju. Je šolar in potrebuje uro, ki ga bo zjutraj zbudila. Ura mora glasno zvoniti.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 72)

Slika 73: Fonomimični znak za R (Fajfar, 1996)

»Roko, stisnjeno v pest, dvignemo do višine prsi. Pest premikamo.« (Fajfar, 1996, str. 47)

Izgovor glasu R

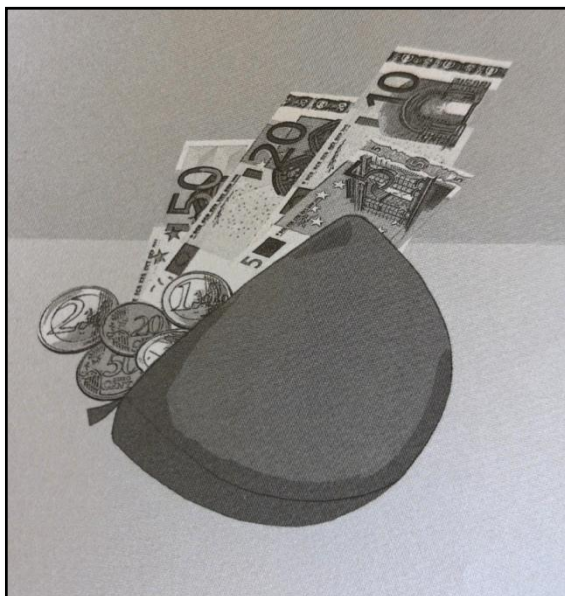
V slovenskem jeziku je pravilen samo tisti glas R, ki ga izgovarjamo z jezično konico (apikalni R). Apikalni R izgovarjamo tako, da sta ustnici srednje razmaknjeni. Oddaljenost zgornjih in spodnjih zob je velika. Jezik se oblikuje v žličko obrnjeno proti nebu. Stranska robova jezika se dotikata zgornjih kočnikov. Sprednji del jezika, ki je pripravljen za nihanje, se s ploščico dotika dlesni zgornjih zob. Izdišni zrak se zgosti za ploščico in odpre zaporo do pripore, skozi katero švigne zrak. Zapora in pripora se izmenjujeta zaradi elastičnosti sprednjega dela jezika (jezične konice in ploščice). Tresenje jezične konice povzroča zvok, značilen za glas R. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata. Glas R je zveneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 22)

Slika 72: Fonomimični znak za R (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

D

Slika 74: Denarnica - glas D (Grilc, 2014)

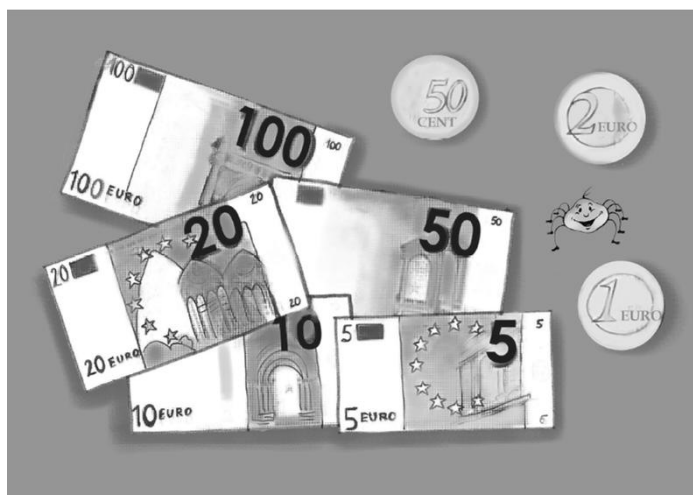
»Dare šteje denar.

**Darkov Dare iz Ribnice
prodaja lonce, piskrce.**

En, dva, tri ...

Denarce štejemo zdaj vsi.«

(Fajfar, 1996, str. 31)

Slika 75: Denar - glas D (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Vsi ljudje nekaj delamo. Otroci hodimo v šolo. Odrasli delajo v službi. Zaslužijo denar. Z njim kupijo stvari, ki jih potrebujejo.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 77)

Slika 77: Fonomimični znak za D (Fajfar, 1996)

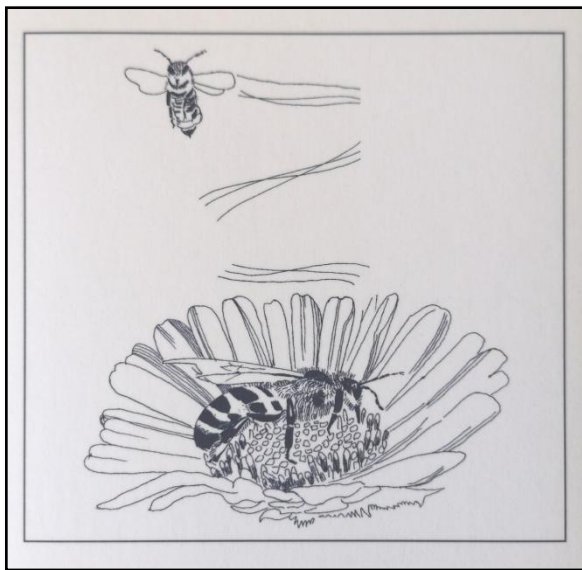
Slika 76: Fonomimični znak za D (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Palec in kazalec ene roke podrsamo med seboj.« (Fajfar, 1996, str. 31)

Izgovor glasu D

»Glas D izgovarjamo podobno kot glas T. Ustnici sta razmaknjeni in zobje tudi. Jezična konica pritiska na dlesni zgornjih zob, vendar ne tako močno kot pri glasu T. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata in proizvajata zvok. Pritisk izdišnega zraka je manjši kot pri glasu T. T in D sta hipna glasova.« (Fajfar, 1996, str. 16)

Z

Slika 78: Čebela - glas Z (Fajfar, 1996)

»Čebela leti po zraku in glasno brenči: Z...

Z..., Z..., Z...

**Čebela brenči,
ko po zraku leti,
hitreje leti,
glasneje brenči.**

Z..., Z..., Z...«

(Fajfar, 1996, str. 39)

Slika 79: Zajec in čebela - glas Z (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Zarja je imela zajca. Zanj je lepo skrbela. Nekega dne ji je zajček pobegnil in se skril v visoko travo. Zarja ga ni našla. Priletela je čebela. Zajec je dvignil ušesa in poslušal. Tako ga je Zarja našla.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 82)

Slika 81: Fonomimični znak za Z (Fajfar, 1996)

»Z roko (s palcem in kazalcem) rišemo po zraku obliko črke Z (pot, kjer leti čebela).« (Fajfar, 1996, str. 39)

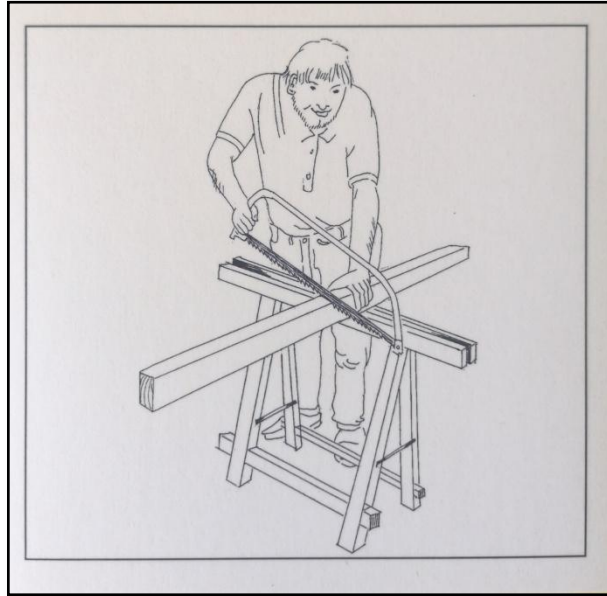
Izgovor glasu Z

»Lega govoril (ustnic, spodnje čeljusti in mehkega neba) je enaka pri izreki glasu Z in S. Prednji del jezika je nekoliko bolj dvignjen. Nastane ožja pripora. Glasilki nihata. Glas Z je trajajoč in zveneč.« (Fajfar, 1996, str. 19)

Slika 80: Fonomimični znak za Z (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Ž

Slika 82: Mizar Žiga - glas Ž (Fajfar, 1996)

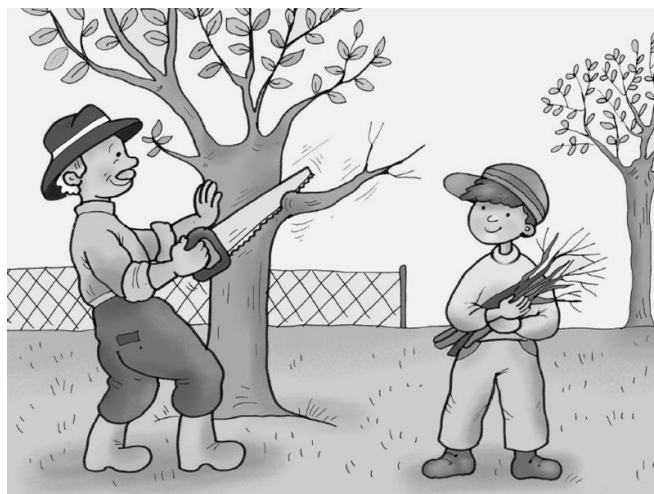
»Mizar Žiga žaga les. Na tla pada žaganje.

Ž..., Ž..., Ž...

**Žago vsak mizar ima,
da prežaga kos lesa.**

Ž..., Ž..., Ž...«

(Fajfar, 1996, str. 41)

Slika 83: Pomlad v sadovnjaku - glas Ž (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Stric Pavle je spomladi v sadovnjaku obrezoval drevje. Žan mu je pomagal. Suhe veje sta odžagala.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 85)

Slika 85: Fonomimični znak za Ž (Fajfar, 1996)

»Roko (prsti so stisnjeni v pest) iztegnemo predse in nato primaknemo (žagamo z žago).« (Fajfar, 1996, str. 41)

Izgovor glasu Ž

»Lega govoril (ustnic, zob, mehkega neba) je enaka pri izreki glasov Ž in Š. Jezik je malo bolj dvignjen, da se oblikuje ožja pripora. Pritisk izdišnega zraka se zmanjša, ker glasilki nihata. Glas Ž je zvoneč in trajajoč.« (Fajfar, 1996, str. 20)

Slika 84: Fonomimični znak za Ž (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

B

Slika 86: Balon poči - glas B (Fajfar, 1996)

»Tonček napihuje balon. Balon poči: B!

Počil je balonček: B!

Za njim se joče Tonček.«

(Fajfar, 1996, str. 29)

Slika 87: Boben - glas B (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Bojan je dobil boben. Udarjal je po njem: bam – bam – bam. Na pustni zabavi je bilo veliko otrok. Niso imeli bobna. Udarjali so po licih.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 88)

Slika 89: Fonomimični znak za B (Fajfar, 1996)

»S prstnimi blazinicami ene roke se dotaknemo lic le za hip.« (Fajfar, 1996, str. 29)

Izgovor glasu B

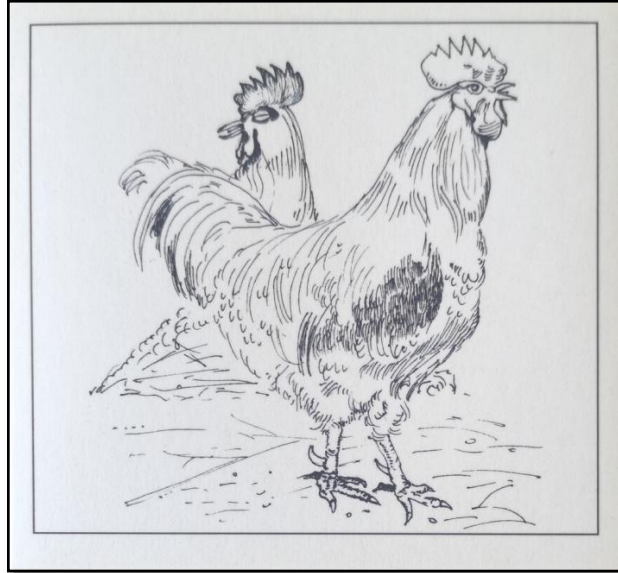
Pri izreki soglasnika B sta slabša stik ustnic in eksplozija izdišnega zraka. Ustnici sta mehko zaprti. Jezik je v nevtralni legi. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki nihata, dokler zgoščen zrak ustnic ne razmakne. P in B sta hipna glasova.« (Fajfar, 1996, str. 15)

Slika 88: Fonomimični znak za B (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

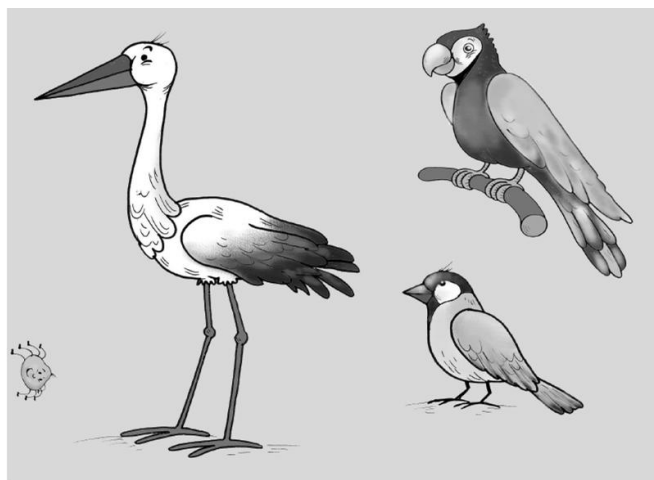
K

Slika 90: Petelin - glas K (Fajfar, 1996)

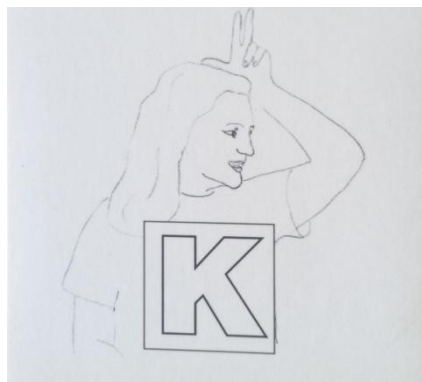
»Petelinček glasno kikirika, da vse prebudi. Zaspani petelinček čisto tiho kikirika: K, K, K ...

Ki - ki - ki, ki - ki - ki!
Petelinček prebudi
Katko, ki predolgo spi.
Ki - ki - ki, ki - ki - ki!«
(Fajfar, 1996, str. 32)

Slika 91: Kljun - glas K (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Ptice imajo različne kljune. Papiga ima ukrivljenega in debelega, štoklja dolgega in ozkega. S kljuni iščejo in drobijo hrano, si čistijo perje in se branijo pred napadalci.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 92)

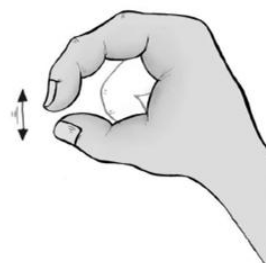

Slika 93: Fonomimični znak za K (Fajfar, 1996)

»Roko z iztegnjenimi tremi prsti položimo na teme glave in takoj dvignemo.« (Fajfar, 1996, str. 32)

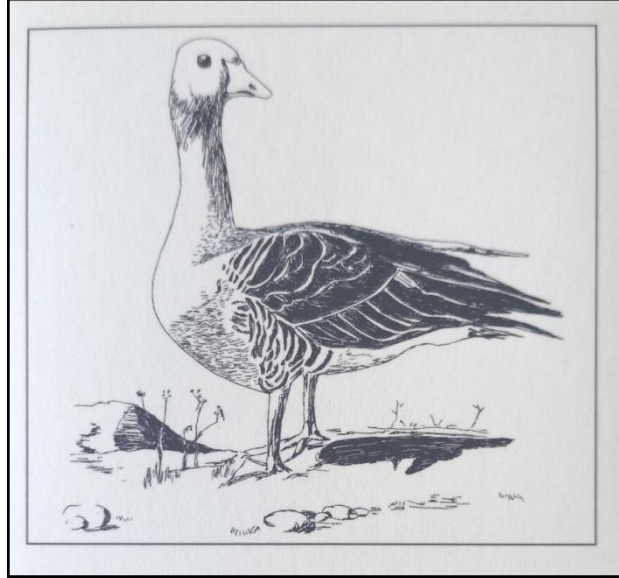
Izgovor glasu K

»Glas K izgovorimo tako, da se usta zmerno odprejo. Konica jezika se pomakne na spodnje sekalce. Zadnji del jezika se dvigne in z mehkim nebom tvori zaporo zračnemu toku. Mehko nebo se dvigne. V trenutku artikulacije se zadnji del jezika hitro spusti (izdišni zrak podre zaporo) in nastane glas K. Glasilki mirujeta. Glas K je nezveneč in hipen.« (Fajfar, 1996, str. 16)

Slika 92: Fonomimični znak za K (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

G

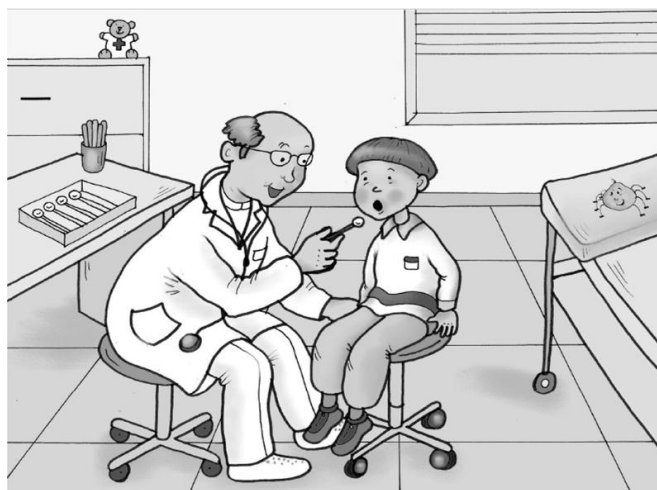
Slika 94: Gos - glas G (Fajfar, 1996)

»Gos glasno gaga: ga, ga, ga ...

Ranjena goska se trudi in gaga: G, G, G...

**Ne gleda sem, ne gleda tja,
po sredi ceste gos caplja.
Potem pa pok in ga, ga, ga,
je avto gosko zbil na tla.«**

(Fajfar, 1996, str. 33)

Slika 95: Pri zdravniku - glas G (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Gregorja boli grlo. Mama ga je peljala k zdravniku. Gregor mu je pokazal, kje ga boli. Zdravnik ga je pregledal. Gregor je dobil zdravila. Mama mu je skuhala čaj.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 95)

Slika 97: Fonomimični znak za G (Fajfar, 1996)

»S prsti ene roke se dotaknemo vratu (grla) le za hip.« (Fajfar, 1996, str. 33)

Slika 96: Fonomimični znak za G (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu G

Glas G izgovarjamo podobno kot glas K. Usta so zmerno odprta. Mehko nebo je dvignjeno. Konica jezika je nekoliko pomaknjena na spodnje sekalce. Zadnji del jezika tvori zaporo med trdim in mehkim nebom. V trenutku artikulacije zračni tok podre zaporo (zadnji del jezika se spusti) in ves jezik se pomakne nekoliko naprej. Glasilki nihata. Glas G je zvoneč in hipen.« (Fajfar, 1996, str. 17)

C

Slika 98: Zvonček - glas C (Fajfar, 1996)

»Spomladi zvonček pokuka iz zemlje. Pozvoni kot v pravljici, da tudi druge cvetice prebudi: C - C, C - C!

Cin - cin! Pozvonim.

Cvetice budim.

Cin - cin! Cin - cin!«

(Fajfar, 1996, str. 44)

Slika 99: V cirkusu - glas C (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»V mesto je prišel cirkus. Klovn Cveto in opica Cilka zabavata otroke. Klovn Cveto ima velike rdeče cokle. Opica Cilka mu sedi na rami. Cilka ima pisane copate.« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 101)

Slika 101: Fonomimični znak za C (Fajfar, 1996)

»Roka, ki jo dvignemo v višino prsi, visi v zapestju navzdol. Premikamo jo levo in desno.« (Fajfar, 1996, str. 44)

Slika 100: Fonomimični znak za C (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

Izgovor glasu C

»Glas C izgovorimo tako, da sta ustnici razmaknjeni kot pri S. Spodnji sekalci so pomaknjeni pod zgornje (razmak je majhen). Jezik se v prvi fazi izgovora s ploščico dotika dlesni zgornjih zob (podobno kot pri glasu T s konico jezika). Po sredini jezika je žleb. Stranska robova jezika se dotikata kočnikov. Izdišni zrak se zgoščuje za zaporo in jo podre. Konica jezika zdrkne do dlesni spodnjih zob. Prednji del jezika tvori priporo z dlesnijo zgornjih zob. Zračni tok se podrgne ob priporo in nastane glas C. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki mirujeta.

Afikat C lahko izgovorimo tudi tako, da je konica jezika na spodnji dlesni, sprednji del jezika pa naredi zaporo na zgornji, ki jo potem izdišni zrak razširi v priporo. Glas C je nezveneč in hipen.« (Fajfar, 1996, str. 21)

Č

Slika 102: Piščanec - glas Č (Fajfar, 1996)

»Piščanček je majhen, rumen. Odpira kljunček in tiho čivka: Č - Č!

Čup - čup, čup - čup!

Piščanček kliče mamó putko.

Ga vzame mama pod perutko.

Čup - čup, čup - čup!«

(Fajfar, 1996, str. 45)

Slika 103: Čevelj - glas Č (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)

»Ljudje hodimo obuti. Doma nosimo copate. Ko hodimo zunaj, imamo na nogah čevlje, športne copate, natikače, škornje ...« (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008, str. 104)

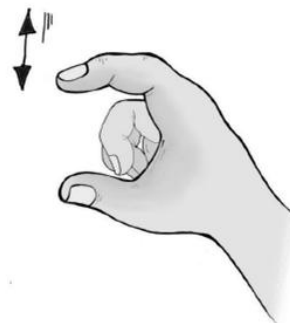

Slika 105: Fonomimični znak za Č (Fajfar, 1996)

»Roko dvignemo v višino prsi. Kazalec odmaknemo in primaknemo k palcu.« (Fajfar, 1996, str. 45)

Izgovor glasu Č

»Glas Č izgovarjamo tako, da ustnici izbočimo v šobo. Razdalja med spodnjimi in zgornjimi zobmi je majhna (kot pri glasu Š). Ploščica jezika se dotika neba za dlesnijo. Robova jezika se dotikata zgornjih kočnikov. Izdišni zrak podre zaporo za dlesnijo. Konica jezika se pomakne navzdol. Nastane pripora med prednjim delom jezika in trdim nebom. Zračni tok se podrgne ob priporo in nastane glas Č. Mehko nebo je dvignjeno. Glasilki mirujeta. Glas Č je nezveneč in hipen.« (Fajfar, 1996, str. 21)

Slika 104: Fonomimični znak za Č (Jeršan Kojek in Škof Pavlinec, 2008)